...under permit (No. 761), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба вписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 24-го ЧЕРВНЯ 1920. ЧИСЛО 76. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JUNE 24, 1920. No. 76.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

Скасування московських освітних установ на Україні.

КАМЯНЕЦЬ ПОДІЛЬСЬКИЙ, 25. мая. — Всі московські висші школи на Україні будуть негайно ліквідовані і на їх місци повстануть українські. Зокрема український університет перейме будинок зі всіми науковими приладами університету св. Володимира. Непевний професорський елемент буде висланий поза межі України. Лекції у висших школах будуть голошені тільки в українській мові.

Анулювання большевицьких розпорядків.

ВИННИЦЯ, 20. мая. — Рада українських народніх міністрів видала постанову, на підставі якої анулеться всі закони й декрети совітської влади на території Української республіки. Постанову підписав Мазепа, а затвердив головний отаман.

Грошева справа.

ВИННИЦЯ, 25. мая. — Міністерство фінансів У. Н. Р. видало розпорядок, що тільки українські гроші, випущені урядом У. Н. Р. є законними грошевими знаками, а всі инші тратять обігову вартість.

Загибель команди галицької армії?

ВИННИЦЯ, 25. мая. — Винницька „Хвиля" доносить, що в Київі розстріляли всю команду галицької армії за виїмком Порайка. Має се бути відплата за се, що галичане мали вбити 87 політичних і військових большевицьких комісарів.

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В АМЕРИЦІ,

ДО ВСІХ СВЯЩЕНИКІВ, БРАЦТВ, ТОВАРИСТВ І ДО ВСІХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ І В КАНАДІ.

Дорогі Браття і Сестри! Кому не мила свобода і свобідна Вітчина? Майже кождому нині в серці лежить смуток. Коли Україна буде свобідна, тоді, і на чужині кождий з нас звеселиться. Ми американські, українські ветерани почали організуватися для помочи українському народови. Розходиться нам, щоби кожда українська кольонія завязала відділ ветеранів. Щоб Україна була свобідна, маємо пукати, ми ветерани, в кожді двері у Вашінгтоні, бо за се ми боролись і хочемо тепер стати в обороні свого Народа. Вороги знов хотять його здусити і у тюрмі тримати. Чиж ми живучий нарід маємо на се дивитися і нічого не казати? Ні і ще раз ні! Бо гріх бувби перед Богом і народом! Возьмім собі за примір Вірменців. Всі їх бувші жовніри зорганізувались і зїхались на конвенцію до столиці Вашінгтону. Прибуло 500 делегатів. Прийшло звиш міліон телеграмів на їх конвенцію і Америка признала за їх поводом самостійність Вірменії і помагає їй о скілько мож. Се приклад для нас українських ветеранів. Наші жадання піпруть певно всі другі військові організації, бож ми боролися всі за оден принцип, се є за свободу всіх народів а таксамо і за Україну. Тому ми звертаємося поновно до Тебе Український Народе Поможи зорганізувати всіх українських Ветеранів до сеї цили. Не відкладайте Браття, але робіть жваво, так щоби на четвертого липня (July), коли по цілій Америці будуть празнувати независимість Америки, і ми могли піднести всі сильнійший і могучий голос за независимість України. Коли Америка признасть независимість України то і другі держави підуть за нею. Тож кому українська справа лежить на серци, хто любить свій нарід, поможе зорганізувати всіх бувших українських жовнірів в кождій нашій кольонії до сеї цили. Ви отці духовні оголосіть се в церкві і заохотіть нарід і враз з ним організуйте відділи в найменшій місцевости. Просимо також всі організації: поможіть в сій справі не нам, але поневоленому народові. Таксамо всі українські часописи, щоби могли і поширили сю справу. До Вас браття Угро-Русини звертаємося також: возьміть під розвагу важну хвилю українського народу і його відродження. Поможіть зорганізувати у кождій Вашій громаді відділ ветеранів. Поможіть упадаючим браттям в борбі за волю, бо час настав до згоди і до любови. Покажім ворогам, що в нас сила і єдність. І до вас браття канадійські Українці звертаємося: ідіть за примірем ваших братів в Злучених Державах. Організуйте всіх українських Ветеранів, що служили у канадійській Армії і боролись за свободу поневолених народів.

Тепер прийшов час, щоб і ми ветерани сказали своє слово. Правительства наші мусять визнати Україну і дати їй поміч, щоби вороги з України вступилися і перестали знущатись над бідним народом. Браття! Поможіть нам в нашій акції морально і матеріяльно, а бідна закована тепер в кайдани Мати віддячиться Вам стократно коли настане воля.

До праці за волю України.

За уряд Ліги Американсько-Українських Ветеранів.

Др. Іван Смит, предсідатель, **Теодор Пізняк**, секретар, 782 Стейт Стріт, Перт Ембой, Н. Дж., **Микола Левицький**, касієр і організатор, 108 Сусекс Стріт, Джерзи Сіти, Н. Дж.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ ЗА КОРДОНОМ.

З достовірного жерела довідуємось, що перед кількома днями одбулася в Лейпцігу нарада, організована Українським Союзом Хліборобів Державників, на яку були запрошені Гетьман Скоропадський і Полковник Вишиваний, як представники наддніпрянських і наддністрянських військових кругів.

З приводу останніх подій на Вкраїні прийшли до висновку, що нова спроба Директорії зорганізувати Українську Державу не має виглядів на успіх, і тому ухвалено активно її не підпирати, але також не робити жадних виступів проти сеї акції, щоб не стягнути на праві кола відповідальности за її невдачу.

Мали також на увазі установити спільний погляд на події, щоб тим уникнути всяких сепаратних виступів окремих груп і се на конференції удалось досягнути.

З Београду доносить „Югославянський Льойд" що збігці з України одержали від югославянського правительства дозвіл на відкритте в старій Сербії трьох сукняних фабрик. До сих підприємств має спровадитися машини забрані при евакуації півдня України і під сю пору машини розкинені по Югославії, Болгарії і Туреччині. Умова між сими підприємствами а правительством відступає після 15 літ югославянському урядови сі фабрики на власність.

Членські вкладки У. Н. Комітету, збірки на Український Народній Фонд, дари на викуп дому Українського Народнього Комітету і т. п. належить висилати чеками або моні ордерами на імя Ukrainian National Committee of the U. S. Чеки висилати на імя касієра: Wasyl Lewczyk, 48 Washington Ave., Elizabeth, N. J., а виказ и инші письма посилати на адресу У. Н. Комітету 80 E. 7th Street, New York City.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

ОДНОГО ВБИТО, БОГАТО ПОКАЛІЧЕНО В СТРАЙКОВИХ ЗАВОРУШЕННЯХ В ВОТЕРБУРІ.

Машинові кріси розігнали товпу.

ВОТЕРБОРІ, КОНН., 21. червня. — Непоказна драча між робітниками в фабриці „Сколвіл Менуфекчурінг Ко"., спричинила формальну борбу між страйкуючими робітниками а поліцією. В протягу одної години оден страйкуючий впав трупом, а два поручники поліції зістали тяжко ранені револьверами кулями. Крім сего по обох сторонах є богато легко ранених.

Забитий страйкер є Ліберто Рісо, який мав перший вистрілити в драчі з поліцією. Поручників поліції, Джан Бергіна і Річарда Ле Роя, забрано до шпиталя Св. Марії, де находяться вони в критичним стані, позаяк револьверові кулі прошили їх груди.

Другий страйкер з кулею в нозі боявся щоб його поліція не вбила і сховався до пивниці, де перебував через пять годин. Коли його найдено, то находився він в майже непритомнім стані, позаяк кров з него уплинула. Рівнож забрано його до шпиталя.

Перед смертію в шпиталі, Рісо сказав: Я вистрілив три рази, але потрафив лише одного. Я жалую, що не потрафив двох.

Двох страйкерів задержано за викупом по 10.000 долярів, девятьох по 5.000 долярів а двайцять за спричинення драчі без викупу. В шпиталі находиться пятнайцять поліцаїв і 50 робітників; разом около 65 покалічених. Ціле місто виглядає гейби по війні. Поліція стереже фабрик, а мешканці наполохані бояться виходити на улиці. Позаяк страйкері се переважно Італійці, тому італійський заступник консуля з Ню Гейвен приїхав сюди і в одній з церков успокоював та поучував страйкерів.

ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК В ФІЛАДЕЛФІЇ ЗРОСТАЄ.

Сиракюз і Ню Гейвен майже захоплені.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 21. червня. — Третий день страйку зелізнодорожних робітників в Філаделфії показав, що число страйкуючих щораз зростає, помимо того, що деякі компанії оповістили, що робітники повертають назад до роботи. Страйкарі говорять, що доси вийшло на страйк приблизно 4 тисяч робітників.

Инше звідомлення говорить що страйк поширяється і поволи захоплює инші більші зелізничі осередки як Сиракюз і Ню Гейвен.

Вілсон не може кандидувати з огляду на здоровля.

КЕНСЕС СІТИ, 21. червня. — Неможливо, щоби президент Вілсон кандидував пораз третий, а то з огляду на стан його здоровля, обявив нині Джовет Шавс, третий асистент секретаря скарбу.

„Єслиби президент Вілсон мав нині тую силу і енергію, що в 1916 році, то можнаби еще припускати його номінацію. Нині, що його товариші найліпше знають, його стан здоровля є дуже прикрий".

„Уступленне МекАду в пятницю вечером не має нічого спільного з заявою президента Вілсона того самого дня в полудне".

Готові жадати відновлення торговлі з Росією.

САН ФРАНЦИСКО, 21. червня. — Панна Луція Бренгем з Болтімор приїхала сюди, яко перший вістун нюйорської організації, яка буде домагатися відновлення торговлі з російською совітською республікою. Панна Луція враз зі своїм комітетом представляє організацію, яка повстала в Ню Йорку минувшої осени, тоді, коли американська поліція побивала палками російські женщини за те, що вони нарадували по місті і домагалися признання совітського правительства в Росії.

З огляду на те, що республіканська конвенція в Шікаго відкинула пропозицію, щоби навязувати торговельні зносини зі всіми державами, з якими Америка живе в мирі, панна Луція зрозуміла, що ту ходить головно о Росію, тому приїхала до Сан Франциска, щоби і ту, на демократичній конвенції, демонструвати домагання своєї організації.

АМЕРИКА ГОДИТЬСЯ НА ПРОПОЗИЦІЮ ГРЕЦІЇ.

Мандат над Арменією не має ніяких виглядів.

ВАШІНГТОН, 21. червня. — З огляду на те, що американський сенат формально відкинув перебранне мандату над Арменією, тому правительство Злучених Держав зовсім не противиться, щоби Греція взяла на себе ту пропозицію. . . . .

Найважнійшим закидом, що Америка може мати проти грецького мандату над Арменією, булоби те, що Греція в цілій минувшій історії була в вічній конкуренції з Близьким Сходом, особливо з Арменією. Турки з певностію будуть проти того протестувати, а також деякі европейські держави проти того виступлять. Позатим, факт, що Греція займає вже тепер і мілітарно держить околиці кругом Смирни, говорить за тим, що Греція не піде до Арменії в таким безінтересовним характері, якби то були зробили Злучені Держави.

Наслідком того, що антантські премієри згодились на те, щоби грецькі війська привели лад і порядок в Турції і в Малій Азії, Мустафа заняв вороже становиско і визиває всі антантські уряди.

Греція є одинокою державою, що може, до привернення ладу і порядку в Турції, доставити мілітарну силу. В околиці Смирни Греція має нагромаджених 100.000 жовнірів. Велика Британія, Франція і Італія будуть правдоподібно мали великі трудности в осягненню затвердження тої акції парляментом.

Що Венізельос, премієр грецький, буде жадати великого відшкодовання за свою мілітарну акцію в Турції, о тім нема найменшого сумніву.

АМЕРИКА НЕ ХОЧЕ ПОЗИЧАТИ БІЛЬШЕ ГРОШИЙ АНТАНТІ.

Сплаченне попередних позичок залежить в великій мірі чи Німеччина буде сплачувати свої довги.

ВАШІНГТОН, 21. червня. — Говорячи фінансовим стильом, Злучені Держави не будуть ходили за Аліянтами з відчиненою мошонкою. Сю заяву зробили урядові круги, довідавшись, що в Европі є переконанне, що аліянти, особливо Велика Британія, буде сплачувати свої довги доперва тоді, коли дістануть трохи гроший від Німеччини.

Добре поінформовані круги заперечують подібним поголоскам. Деякі говорять, що колиб так в дійсности було, тоді Америці не полишаєсь нічого більше, як переписати всі довги Німеччини на Антанту. Що такій пропозиції спротивбися весь американський загал, о тім нема найменшого сумніву.

ЗЕМЛЕТРЯСЕННЄ В ЛОС ЕНДЖЕЛЕС.

Потрясення були так сильні, що деякі покинули офіси і повтікали на вільні місця.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, 21. червня. — Около семої години вечером случилось ту землетрясеннє. Деякі доми зістали легко ушкоджені. Цегла спадаюча з деяких будівель покалічила переходячих людий. Робітники працюючі по офісах були так перестрашені, що покинули свою роботу і повтікали на улиці. Потрясенне було чутне також в поблизьких околицях. Деякі кажуть, що еще в пятницю було замітне маленьке землетрясеннє. Огнева сторожа і бюро публичних робіт звідомило вскорі по землетрясенню, що не було великих ушкоджень, з винятком, що деякі стіни старих домів потріскали, а особливо в мійськім криміналі.

Морґан каже, що зелізничий страйк спричиняють анархісти.

НЮ ЙОРК, 22. червня. — Нині по обіді в готелі Пенсилвенія, В. Ф. Морґан таке сказав:

Пропаганда, яку ширять зелізничі страйкері є проти юній, проти правительства проти всіх. Се є большевицька пропаганда. Вона є дуже докладно упляннована і виконувана і я думаю, що ся власне пропаганда є в великій мірі відвічальна за злочинні страйки, які тепер відбуваються по цілім майже краю.

(Вдар в стіл а ножиці відізвуться. Хто боїться, то боїться, а на Морґані шкіра трясеться).

ВІДНОСИНИ В НІМЕЧЧИНІ ПОПРАВЛЯЮТЬСЯ.

Нарід подібний до Американців.

ВАШІНГТОН, 22. червня. — На цілім просторі німецької території, яку занимають антантські війска, заказується красне жниво тому і поживні відносини зміняються. Такі інформації подає міністерство заграничних справ в Вашінгтоні, на основі звідомлення з Кобленц від головної кватири американської окупаційної армії.

Промисл рівнож поправляється і взагалі по всій Німеччині спокій і мир. З Кобленц повідомляють також, що Німці, в тих областях, які є заняті міжантантськими війсками, починають поволи годитися з судьбою і приязно відноситись до окупантів.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

ВСІ ДЕРЖАВИ АНТАНТИ ГОДЯТЬСЯ НА ТОРГОВЛЮ З РОСІЄЮ З ВИНЯТКОМ ФРАНЦІЇ.

Хотять признати московське савєтське правительство.

БОЛОНА, 21. червня. — Завтра прийде на чергу справа торговлі з Росією. Є загальна опінія, що вся антанта згодиться на торговлю з совітською Росією та що признає московське савєтське правительство, з винятком Франції. Бельгія і Японія прилучилась до становиска, яке заняла Велика Британія і Італія і сильно піддержують Лойда Джорджа, який конечно хоче прийти до порозуміння з большевицьким правительством, яке вислало до Англії свого представителя Григорія Красіна в висше згаданій цили.

ҐЕНЕРАЛ ВРАНҐЕЛЬ БАЖАЄ НАВЯЗТИ ЗНОСИНИ ЗІ ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВМИ.

Головно потребує американських гроший.

СЕВАСТОПОЛЬ, 18. червня. — Ґенерал Вранґель, комендант полудново-російських добровольців, бажає навязати близші зносини між Росією а Злученими Державами. Між иншим він сказав, що Злучені Держави, се одинокий оборонець правдивого демократизму, якого він пізнав у світовій війні, та що російські студенти повинні також студіювати на американських унівеситетах та пізнати близше той край.

Американські механіки можуть богато помочи в відбудові російських зелізниць як рівнож у розвою російського промислу. Він уважає що американський капітал може мати якраз добре місце в Росії і тимсамим не мати ніякого політичного але чисто торговельне значінне.

Ґенерал Вранґель вірить що нова Росія буде складатись з автономних держав, а всі вони будуть звязані на принципах федерація Фінляндія і Польща мусять бути признані яко независимі держави.

Після його думки землю на Кримі так треба поділити, щоби селянин посідав тільки землі, кілька потрафить сам управляти. Щоби розвинути господарство, пропонує завести агрікультурні школи.

Новий німецький Канцлер.

БЕРЛІН, 21. червня. — Німецький президент Еберт, формально іменував Константина Ференбаха канцлером Німеччини. Рівночасно Ференбах є предсідателем німецького парляменту.

НАЙВИСША РАДА МОЖЕ БУТИ РОЗВЯЗАНА.

Британці є того переконання, що ся інституція не розвяже теперішних проблем.

ЛОНДОН, 21. червня. — Ситуація в Европі і в Близькім Сході перейшла тепер в найгіршу фазу від хвилі підписання мира державами антанти. Взаїмні відносини між тими державами такі невідрадні, що найвисша рада не тільки, що чуєсь немічно полагодити теперішні проблеми, але взагалі є опінія, що вона від своєї задачі ухилиться.

Напруженнє між Англією і Францією дійшло до найніжнійшої точки. Французька міністеріяльна преса критикує поступованнє Лойда Джорджа майже безпощадно і нагадує критику політики президента Вілсона підчас мирової конференції.

В Італії противритійський сентимент рівнож зростає з кождим днем, від хвилі від коли новий міністер заграничних справ Сфорза, не тільки, що почав домагатися 20 процент відшкодовання, яке має заплатити Німеччина, але виразно закидає Великій Британії, що она наложила на свій експорт велике цло і тим спричинює банкроцтво Італії.

Держави антанти жеруться.

ЛОНДОН, 21. червня. — Греція домагається від Англії звороту острова Кипра, за те, що грецькі війська здержали наступ турецьких націоналістів на Константинополь. Венізельос дістав запоруку під тим зглядом і постановив тепер задержати всі території, які тільки попадуть під його панованнє, хіба що Англія виконає свої приречення.

Британське воєнне бюро звідомляє нині, що британське правительство покищо не вислало еще ніякого війська до Близького Сходу, як то публікували деякі англійські часописи. З другої знова сторони не може Англія виставляти індійських військ на небезпечнєство, навіть тоді, если мілітарна акція малаб начатися від, або через магометанські краї.

Тепер, коли вся антанта найшлась в критичнім положенню і не може розвязати проблеми в Малій Азії, Венізельос яко спритний диплъомат, користає з ситуації і домагається в тій справі великих уступств і повновластий.

Загальна опінія про конференцію в Болоні, є та, що чим більше власних справ стараються полагодити держави антанти то тимбільше повстає між ними непорозуміннє, так що найвисша рада найшлась дійсно в безвихіднім положенню.

БОЛЬШЕВИКИ ДАЛЬШЕ ПОБИВАЮТЬ ПОЛЯКІВ.

Затопили на Дніпрі фльоту ґенерала Вранґля.

ЛОНДОН, 22. червня.—Польська армія на захід від Річиці поспішно цофається перед російськими большевиками, які вже посунулись аж до Бабичів. Так звідомляє бездротна телеграма з Москви.

В телеграмі також говориться, що на фронті, де совітські війска боряться проти банд ґенерала Вранґля, затоплено на Дніпрі, на північ від Криму, парові лодки.

ІРЛЯНДСЬКІ ДОБРОВОЛЦІ ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО ПОХОДУ НА ЛОНДОНДЕРІ.

Відносини в місті подібні до цивільної війні.

ЛОНДОН, 21. червня. — Ірляндські доброволці мобілізуються і готові кождої хвилі пійти оружно на Лондондері. Ся вістка, прийшла зараз по тім як з Лондондері звідомив кореспондент деякі лондонські часописи, що там запанувала ситуація подібна до цивільної війни.

Рівночасно ситуація в Дубліні, спричинена відказаннем зелізно дорожних робітників перевозити амуніцію і війско, доходить до кризи. Кореспонденти звідомляють, що загальний страйк грозить кождої хвилі, Також в Тіперері зелізнодорожні робітники відказались перевозити військо і амуніцію і се має бути відповідю Ірляндських робітників на погрозу британського правительства, що воно готове замкнути всі зелізничі шляхи в Ірляндії, коли робітники і на дальше будуть відказуватися перевозити військо і амуніцію.

Погрозу Лойда Джорджа, що він готов пять літ воювати і стратити міліон людий, щоби привести лад і порядок в Ірляндії, принято без найменщого одушевлення. Жадна народня партія не хоче вже більше переговорювати з Лойдом Джорджом, а то длятого, що мають вони сумний досвід з минувшини.

Робітничій партії не вірить Ірляндія більше чим якій инщій англійській партії. Одинокий спосіб, яким Лойд Джордж може покінчити теперішне невідраднє положенне в Ірляндії є той, коли він дасть англійському парляментови затвердити „Гом Рул" для Ірляндії (тільки що повну автономію) і передасть заряд Ірляндії в ірляндські руки. Таке полагодженне справи буде приняте навіть найрадикалнійшими партіями в Ірляндії, а колиби се не мало успіху, тоді Ірляндія стратилаби навіть таких симпатиків як Злучені Держави.

ВИСЛІД БОЛОНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Переговори з Красіном тривають дальше.

ЛОНДОН, 22. червня. — Одиноким позитивним вислідом конференції в Болоні, де брали участь майже всі репрезентанти союзних держав, є те, що еще раз постановлено змусити Німеччину до ограничення армії до 100 тисяч жовнірів. Справу відшкодовання відложено до 2 липня.

Рівночасно урядово заперечується немовби переговори між Красіном а антантою зістали перервані. Літвінов мав висказати свою опінію, що Антанта місто держиться чисто торговельних проблемів, залізла в инші справи, так що годі з них вилізти.

Антанта взиває Лігу Націй, щоб вона полагодила квестію приналежности аляндських островів.

ЛОНДОН, 23. червня.—Лондонський „Таймс" оповіщає, що антанта віднеслась письменно до шведського і фінського правительства, щоби они звернулися до Ліги Націй, коли бажають, щоби квестія приналежности аляндських островів була справедливо порішена.

"SVOBODA" (LIBERTY)

The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

В Канади належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

ПРОЧ З ПОЛЬСЬКОЮ ПОЗИЧКОЮ!

Польща-наїзниця, та, що унаслідила всі найгірші злочини по небіжці Польщі з 18-го століття і доконує їх дальше на нападених народах, осміляється приходити до американської републіки за грішми на продовженнє свого розбою!

Не потребуємо повторяти, що обовязком чести кождого Українця є не лише відмовитись купувати бонди польської „паньствової" позички, на продовженнє ляцького розбою на нападених українських землях, — але також ще й аґітувати серед Білорусинів і Литовців, щоби й вони не купували тих бондів наїзника на їх землю!

Памятайте, що польські позичкові бонди призначені на пролив крови народів, нападених Польщею, і на дальше їх поневоленнє!

ЛУКАВІ ОПІКУНИ.

Старі історичні вороги України не перестають опікуватися нею. Польща і Росія — так як се було в минулих століттях — журяться Україною та кожда по свому бажає ущасливити її.

Польща вмовляє в цілий сві, що Українці з Галичини, Холмщини та Волині ніколи ще не були так щасливими, як тепер під польським пануваннєм та що Галичина тільки про те і мріє, щоби остати під польським запятком. Що більше! — Польща взялася ущасливити своєю опікою українські землі аж по Дніпро і по Чорне море та знайшла, на жаль, таких легковірних Українців, котрі дались приманити на зрадливу вудочку польської помочі. Треба ствердити, що тими легковірними не були Галичани, що здавна добре знають братерські почування Поляків до українського народа, та що знають всі високі прикмети польського національного духа: терпимість до других вір і народів, справедливість, почуттє права і т. д.

Галичани, а таксамо і значна часть Придніпрянців споза польонофільського гурта українських соціяльних демократів добре знають, яким духом дише Польща до України та які пляни криються за лукавою обітницею Польщі помогти Петлюрі у відбудованню української держави! Яка-ж се може бути держава? Від Дністра до Дніпра і від стиру до Одеси? Чиж не буде се чиста причіпка Польщі? Чи не буде се забавка в руках сильних сусідів? А де Галичина, де Холмщина, де Полісе, де Волинь, де десять міліонів українського народа, що живе на тих землях? Все те мало би остати в польських лабетах, на кольонізацію Мазурами, на поневірку Ляхам, на поштурханців для польських „урженднікув" і жандармів, на робуче „бидло" для польських дворів! А де Бесарабія, де Буковина? То знова мало би остати в румунській хавці, під пануваннєм румунських боярів, найобскурнійшої сорти дідичів по дідичах польських!

А де Лівобереже, де Слобожанщина, де Донецька область з найбільшим богатством України, вуглем та зелізом; де Кубанщина, де Крим? Все те знова мало би після польських плянів остати при Росії, большевицькій чи царській — все одно! Чиж не був би се новий Андрусівський договір з 1667 року, котрим Москва і Польща роздерли українсько-гетьманську державу, основану Богданом Хмельницьким, — роздерли її здовж Дніпра на дві половини, щоби їх кожда з хапчивих сусідок, Польща і Московщина, лекше могли зїсти. І тоді, 1667 року, було також під протекторатом Польщі утворене правобережне гетьманство, подібно, як се плянуеться тепер. А що-ж остало з того гетьманства? Польща зліквідувала його протягом кількох літ та заневолила Україну знов аж по саме Дніпро, міжтим як рівночасно Московщина дорешти добивала лівобережну Гетьманщину, Слобожанщину та Запороже.

Ось такісамі пляни мають наші сердечні сусіди також і сьогодня супроти України. Бо сьогоднішня Росія не ліпша від Московщини з 17. і 18. століття! Сьогоднішня большевицька Росія політично супроти України є вірною наслідницею царів. Ленін і Троцький супроти України ведуть поправді тусаму централістичну та імперіялістичну політику, що вели її усі царі від Петра Великого і від Катерини II. а на Миколі II. кінчаючи. Раковський се ніщо инше, як київський ґенерал-ґубернотор Леніна. Чиж є політично яка ріжниця між т. зв. большевицьким „совнаркомом" під проводом Раковського у Києві, а т. зв. „Малоросійською колеґією" під проводом бриґадира Велямінова, котру 1709 року Петро Великий накинув яко місцеве правліннє Україні? Чиж отсей київський „сонарком", накинений Україні через Москву та зложений не з місцевих людий, Українців, а з чужих пришельців — Москалів, Жидів та уроженця румунсько-больгарської Добруджі, Раковського — не є Україні так само чужий, як та царська „Малоросійська колеґія"? Ріжниця хиба та, що большевицькі централісти ще більше хитрі ніж були царські централісти.

Коли Ленін в часі війни був ще в Німеччині, тоді він в Дрезні виголосив промову, де признав Україні право на самостійність. Колиж Ленін став володарем Росії, то „забув" на ті свої вільнодумні погляди супроти України і тепер говорить щось неясно про те, що „питаннє, чи Україна буде окремою державою, рішиться щойно в будуччині через порозуміннє між саветами московськими і українськими" і т. п. Чиж се не є тесаме, що говорить вшехполяк Ґрабскі про правобічну Україну, що „щойно плебісцит має рішати, що з нею має бути"?!

Ґарно би то виглядала та самостійність України, про котру мали б ирішати так звані „українські" савети. З кого зложені ті „савети"? З великомійських Москалів і Жидів! Українців в них зовсім нема. Раковський, румунсько-болгарський Жид, Затонський Москаль, Пятаков Москаль, Мануїльський російський Жид і т. д. Нехай ті, котрі неначе в горячці баландять щось про якусь неістнуючу ніде на землі „Українську Радянську Республіку", покажуть нам серед теперішних большевицьких правителів України хоч українських комуністів українські імена! Імена, подавані нібито українські — се звичайно імена Москалів або Жидів. Деж українські комуністи або українські боротьбисти в правительстві на Україні? Чому Раковський не допускає їх до управи краю, але править Україною наче московський ґенерал-ґубернатор при помочі московських баґнетів? Чи Україні від того лекше, що то большевицькі а не царські баґнети? Чому на Україні під большевицьким режімом всюди в урядах і війску панує російська мова, а українську тільки терпиться від біди, а то й виганяється її з уряду і з війска, таксамо як се було за давної Росії? Чому в галицькій армії, що пристала була до большевиків, скасовано було українську команду а заведено московську? Чому сю галицьку армію розділено поміж московські корпуси? Чи не тасама се робота, що Петра Великого і Катерини Другої, котрі у 18. столітті вживали українських козацьких полків для російських державних цілий, розділюючи їх на ріжні фронти між російську армію? Чому не утворено окремої української червоної армії? Чи не стоїть се в очевидній звязи з намірами большевицько-російських централістів з Москви панувати безконтрольно над Україною? Чиж не повинно се бути ясне навіть сліпому? І чиж дивуватись, що галицька, національно-свідома і політично-вироблена армія не могла видержати в таких обставинах та, пізнавши лукавство і нахабство московських і жидівських зайдів, не схотіла служити московським централістам на поневоленнє власного народа? Ні Поляки, ні Румуни, ні Денікін, не були всилі знищити сеї патріотичної, геройської, щиро-демократичної армії! Не винищив її плямистий тифус, червінка, недостатки та голод! Знищили її аж московські централісти, нові „сабератеді русскіх зємель" — Ленін, Троцький і Раковський, що признають всякі буржуазні правительства: фінляндське, латиське, литовське, естонське, азербайджанське, грузинське, вірменське; що признають і гостять у себе турецьких націоналістів, перських та афґанських релігійних фанатиків; що признають шляхотську Польщу, та залицяються до капіталістичної Анґлії, — а не хотять тільки допустити ані українського радянського правительства ані української радянської армії, але розстрілюють масово геройських оборонців Галичини в тій очевидно цілі, щоби знищити свідомий і до організації власної армії спосібний елемент. Чиж не тесаме робив Петро Великий, що винищував українські козацькі полки копаннєм ровів для усушення болот, де тепер стоїть Петроґрад, висиланнєм їх у заражені околиці, аби — знищивши армію — знищити потім і державність українську? Коли би московські большевики були щирі для України, то вони допустили би на Україні до „саветів" більшість сільського робучого народа а не тільки міську не-українську меньшість! Прецінь же девятьдесять процент на Україні — се робучий сільський нарід! Чомуж він не допущений до правління Україною? Чи той український „хлоп" і в очах большевиків все ще тесаме „бидло", над котрим передше панували царські та шляхотські посіпаки, а над котрим тепер знова має панувати захожий Москаль або Жид з міста?

Безпроволочно, що в нашому інтересі лежить, аби большевицька Росія розбила Польщу. Взагалі є в нашому інтересі, коли наші вороги — Польща і Росія — водяться за чуби. На жаль, вони раз водяться за чуби (за нашу шкіру, за масний український кусок!), а раз знов миряться між собою. Ось недавно ще большевики хотіли погодитися з Поляками. А за яку ціну? За яку ціну, се сказав сими днями Красін, голова большевицької місії в Лондоні. Він сказав, що большевики готові були заключити мир і приязнь зі шляхотською, дідичівською і ксьондзівською Польщею, віддаючи Польщі заселені не-Поляким землі бувшої „західної Росії". Що то значить? То значить, що большевики хотіли віддати Ляхам в неволю Галичину, Холмщину, Волинь, Поділе, а собі лишити решту України. Чи не є се тесаме, що робили царі з 17. століття, коли Андрусівським і Бакчасарійським договором з Польщею і з Турками ділили Україну на дві або на три часті, аби лекше знищити українські змагання до самостійности?

Перший український революціонер і перший український соціяліст-комуніст, Михайло Драгоманів, написав був, утікши з Росії до Швайцарії і проживаючи в Женеві у великій нужді, велику працю (по російськи) п. з. „Историческая Польща и великорусская демократія", в котрій з документами та з історичним матеріялом в руках він виказав, що тасама російська демократія (народовольці, соціялісти-комуністи), котра признавала право Польщі на власну державність, відказувала усе тогосамого права України та була все супроти України лукаво шовіністичною й імперіялістично-централістичною, закриваючи рівночасно свої шовіністичні апетити високопарними фразами про „общеє дело", про „адін фронт пролетаріята" та ще й лукаво називаючи кождого, хто в пімнувся за Україну, хоч би крайного демократа, — „націоналістом", „українoманом", „реакціонером" і т. п. Драгоманів вірно замітив, що була се тактика злодія, котрий утікаючи з украденою мошонкою, сам репетує: „ловіть злодія"! Московські комуністи остались такимисамими централістами як були російські народовці і соціялісти з часів Драгоманова і як були царисти. Недалеко покотилось яблоко від яблуні! Се тасама історія, що з польськими соціялістами. Уста їх повні фраз про братерство, про „спільну" боротьбу польського і українського пролетаріяту за „вольность нашон і вашон", а в практиці соціяліст Пілсудскі посилав польську армію, щоби та здобула Галичину, Волинь, Поділе — для кого? — для польської шляхти! Осьтак ріжниться в політиці теорія від практики! Показується, що демократія, чи парляментарна чи радянська (т. зв. „саветська"), вміє бути таксамо шовіністичною як були царі та королі. Річ в тому, що чоловік все остає чоловіком і кожда рука до себе крива!

Польський пролетаріят тому помагав польській шляхті поневолювати Галичину і инші українські землі, бо польський робітник думає, що чим більша буде Польща, тим висше розцвитеться польський промисл і тим красші будуть його зарібки. Зрештою, він думає, що як він пійде з Польщі на „Русь", то польський уряд зробить його там якимось добре платним посіпакою над українським хлопом і робітником. Тасама історія з московським пролетаріятом. Як колись царі таксамо тепер московський пролетаріят не хоче випустити України, то є українського робучого народа, а іменно українського селянства, із своєї опіки. Чому? — Бо він думає, що як Україна буде свобідна, то вона буде мати свій власний промисл; а як вона буде в неволі у Москви, то промислові продукти вона мусить брати з російських центральних ґуберній, як се до сібуло. Бо він думає, що як Україна буде в його лабетах, то він українському селянському робучому народови за його збіже накине такі низкі ціни, які самий схоче, а за свої московські продукти зацінить теж стільки, скільки самий схоче. Бо він думає, що як він пійде на Україну, то стане там саветським комісарем і буде поганяти українськими Іванами.

Український нарід в Америці є в розпуці. Він бачить, що західно-українська армія не вдержала Галичини і Галичину займили Ляхи. Він бачить, що Директорія не потрафила збудувати української держави, та що Петлюра покликав вовка на господаря до овечої отари. Він орієнтувався раз на Німців, що ті збудують Україну; потім на аліянтів, що вони поможуть Україні; а тепер з розпуки орієнтуються на Леніна, що він набє Ляхів, відбере Галичину від Ляхів і... збудує нам рай на землі, соборну радянську Україну. нарід ішов за обманчивою надією то сюди то туди. Таксамо дурить він себе самого тепер, коли думає, що Ленін се новий Месія, що виведе нас з краю неволі. Міхтим, розчарованнє буде таксамо ґірке, як було на Німцях і на аліянтах. Замісць вганяти за блудними огнями, що зводять нас на політичні бездорожа, красше подивімся критичним оком на те, що діється другом нас! Ми надіємось на лукавих опікунів. Та памятаймо, що чим красші і маснійші їх слова, тим тяжше буде наше розчарованнє. Росія саветська не вічна. Вже большевицька Росія показує роги ворожі українству, а коли большевицька Росія збере „всє русскіє зємлі" та як опісля прийде в Росії яка реакція, то де тоді опиниться Україна? Чи не в царському хомуті?

Нашою програмою мусить бути українська держава. Хто не хоче її признати і крутить в сій справі неначе швець шкірою, той наш ворог, чи він Лях, чи Денікін чи большевик, чи буржуй чи пролетар! А хто щиро думає для України, той повинен лишити її саму власній її волі, а Україна сама буде знати, чи робити їй з ким федерацію чи ні.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

МАНІФЕСТАЦІЇ.

Що Ви зробилиби, колиби Вас посадили в тюрму і годували на протязі трох років тільки мамалиґою?

Думаю, що сього Ви не пережилиби і на першій сухій гиляці покінчилиби зі собою.

Упав царський режім. Люди зраділи. Всі вийшли на улицю, появилися прапори, манифестація, якої Київ ще не бачив.

Я радів як дитина. Кричав „ура" так, що мало собі горла не передер.

Се була манифестація загально російська, отже треба було зробити українську, щоби показати, що Київ, се столиця України. З блакитно-жовтими прапорами ми вийшли на улицю і я знов захрип від „славно".

Я думав, що тепер після відсвяткування скинення царату і відродження України люди візьмуться за роботу і улицю покинуть.

Але зробили манифестацію Поляки. Нехай! „Рувні з рувними" і „кохайми сєн" се теж не погані річи, особливе в столиці України!

Зробили манифестацію й Жиди. Щож, нічого дивуватися. Самовизначеннє „вплоть до отдєленія". А кілька днів страчених на улиці, в порівнанню до вічности, сеж ніщо.

Захотів чортяка, що правительство Керенського щось не дуже сильно держалося, — зїдав його більшосицький червак. Треба було показати, що всі за керенським.

Зробили манифестацію. Ще один змарнований день, та Бог з ним.

Але появилася Центральна Рада. Вдарили дзвони на Софійському соборі, зібралися попи і прочитали на всі торони світа перший універзал. Якжеж не зробити манифестації!

А потім побилися більшовики з Керенським, впали перші жертви революції, ясно, що манифестація була потрібна.

Опісля російська републіканська армія побила в Галичині Австрійців — зробили манифестацію, але Австрійці поправилися і надавали бобу републіканцям, нічого не вдієш, — додати духа могла тільки манифестація.

Мені сего було вже забогато. Подер дві пари черевик, ходючи з прапором по Крещатику, але ради не було. Якжеж було не манифестувати, коли ґазети кричали, що спасеннє „родини" в манифестації.

Отже коли читали другий універзал, я поніс прапор на дручку по Крещатику і угинався під ним, начеб ніс хрест на Голгофту.

Я бачив, що люди побожеволіли. Замісць робити діло, закріпляти здобутки революції і українську державність, пійти на село, показати людям світло Боже, Кияне а з ними вся Україна, манифестували.

Свято 1. травня (мая) відманифестували як слід, побитих пізнійше козаків полку ім. Б. Хмельницького похоронили величаво і звеличали память манифестацією.

Пійшло читаннє третього універзату. Знов попи, дзвони, многая літа і вічная память і — я знов ходив з дручком по Крещатику.

Киянам манифестації дуже подобалися. Попрацював собі який небудь урядничина дві три години в бюрі а потім прапор на дручок і ґайда на Крещатик. Вдарив робітник два три рази молотком в ковало, а потім червону стяжку на шапку і під думу на „мітинґ" або манифестацію.

Мені здавалося, що сотий раз під ряд подали мені мамалиґу.

Українська держава валилася, хаос, анархія і — манифестації.

Але прийшли більшовики і наших манифестантів розігнали.

Потьопали наші до Житомира, а тимчасом більшовики взялися за державну роботу, розстріляли кілька тисяч винних і невинних і „годовщину" революції — відманифетували чудово.

Манифестації пійшли, як з ринви вода.

Але більшовиків побили Німці, вернулися наші манифестанти, бідний подертий український прапор знов виволікли на Крещатик.

Потім Центральну Раду розігнали, П. Скоропадський оголосив себе в цирку гетьманом — розуміється знов манифестація.

Надоїла людям скоропадщина, викинули Німців з Києва — манифестація.

Вїзд директорії до Києва — манифестація. Прилученнє Галичини до України — манифестації.

Прийшли більшовики в друге, знов тисячі трупів і — манифестації без кінця.

Але більшовиків побили і побіду — відманифестували.

Одним словом: самі манифестації, а роботи ніякої. Три роки революції і триста манифестацій!

Ось так будували ми українську державу. Я не годен був видержати сего прокляття, сеї зарази манифестоманії, я боявся, що вмру від неї як від холери, чуми або тифу і втік за кордон.

Тепер читаю польські і українські ґазети та довідуюся, що головний отаман побував в Камянци, Винниці і Бердичеві, де зустріли його — манифестаціями.

Знов божевільні манифестації.

Тиф, смерть, анархія, розвалена держава, зруйнований транспорт, голод, безладдє — і манифестації. Боюся, дуже боюся, що ми знов до праці не візьмемося, що... Боже, мій Боже! — невже і сим разом Україну — проманифестуємо!?

Арташ-Армен-Ашот.

ПОСТУП ЧИ НАЗАДНИЦТВО?

III.

Два світи.

Хто небудь мав нагоду читати оповідання американського писменника „О. Ґенрі", або наукові твори кримінольоґів, то той завважав, що є на світі вроджені злочинці, або злочинці, виховані обставинами. Одні й другі звичайно мають одну спільну думку: Нищити своє окруженнє останним напруженнєм своїх сил. Для них все є добре: обман, крадіж, убийство і т. п. Колиж їм доведеться попастися до тюрми, то вони горді з того, бо після їх поняття, вони є героями. Чим хто більше шкоди зробить людській суспільности, тим він більший герой. Коли хто попаде перший раз до криміналу, то на такого старі кримінальники „герої" дивляться з погордою. Зате великою пошаною відзначують такого кримінальника, котрий обрабував з 10 банків, замордував богато людий, і мимо того ще не повис на шибениці.

Бачимо, що у фахових кримінальників зовсім инше поняттє етики ніж в тих людий, що ходять по землі. Кримінал — і люди, що жиють на поверхні, се два ріжнородні світи. Кримінальники мріють все, як би то захопити власть в свої руки і зробити своїм слугою теперішний світ. Тому в них не має значіння пануюча мораль, а кожде стредство, яке веде до їх цілі, вони уважають за добре. Вони мають навіть свою окрему мову, якою порозуміваються — се також звістно.

Коли візмете большевицьку ґазету до рук, то сейчас завважаєте, що там не йде політична боротьба, способом парляментаристів, де поборюється думку противника, але там чиста психольоґія кримінальників. В них не істнують такі поняття, як: правда, джентелменство, шанованнє особи противника, нетикальність його родинного ч иприватного життя, і т. п. Загалом ті здобутки величезних зусиль усього людства здобутки, за які проливалось ціле море крови, щоби висвободитись з рук тиранів, в них не мають значіння. Що їх там обходить, чи хтось буде жити, чи ні, чи когось се болить, чи ні, чи вони нанесуть комусь матеріяльну шкоду, чи ні — для них загалом не істнує поняттє тих засад, яких придержується поступове і культурне людство. Большевики перенялися ролею кримінальників і стараються як найбільше нанести шкоди кождому Українцеви поодиноко. В їх поняттю такі кримінальні вчинки, се „суспільна революція" і вони тим гордяться.

Що вони нищать такихсамих робітників, як і вони, се їх зовсім не обходить. Коли розбивають українські віча, то кричать, що то вони несуть свободу Україні. Способами царських сищиків шпигують приватне життє Українців і без скрупулів насміваються нераз над найбільшими родинними траґедіями. Для них не істнує святість домашнього життя загалом. А прилюдний розбійничий напад на д-ра Цегельського, се в їх розумінню „геройство".

А якими „чесними" способами вони послугуються в ґазетах, нехай послужать отсі приклади:

1. В числі 101. Укр. Щоденних Вістий написано таке на адресу редакторів „Свободи":

„Тямте падлюки, ви погані шубравці, що прийде час, (як що не вигинете як руді миші) і ви мусите стати перед суд і, як каже Ґоркий, — той сам якого ви в підлий спосіб провокуєте — для вас не буде пощади, ви не маєте права на милосердє".

2. В ч. 107. тоїсамої часописи читаємо:

„Семен Демидчук, паперовий доктор, той що ніколи не робив і ніколи не заробив на свій чесний кусок хліба чесним трудом, той самий, що прожив цілий свій вік желізним академиком, і котрого одиноким заняттем до часу війни було мандрувати по львівських каварнях, кокетувати кавярок і бавитися в політику, оден з тих чорносотенців, що через цілий час свого побуту на еміґрації натягав і обдурював українських робітників"... і т. д.

3. В тімсамім числі про У. Н. Комітет написано:

„се банда шпіонів, хуліґанів, дармоїдів на чолі з українськими католицькими попами"... і т. д.

Передруковувати більше такого „матеріялу" не потрібно, бо з тих виривків ясно видко, хто то є ті большевицькі писарі і чого вони хочуть.

І представити собі, що такі і їм подібні ества хочуть захопити власть у свої руки і панувати над народом! Стогнала Україна в кіґтях крівавих білих царів, але як стогнала би в руках того рода царенят, то про се ми не можемо мати поняття, хиба слабе передчуттє. Вони ще не мають власти в руках, а поводяться, гірше ніж царі, а що було би, коли би там їм десь пощастилося дірватися власти!? Український нарід недармо пятнує таких царів у своїй пісни:

Шалійте, шалійте, скажені кати —
Годуйте шпіонів, будуйте тюрми!
Но вольного духа не скуєш в кайдани,
Біда, біда, біда вам тирани!

Др. С. Демидчук.

Ню Йорк, 18. червня 1920.

ТИМЧАСОВИЙ ГОЛОВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ РАТУНКОВИЙ КОМІТЕТ В АМЕРИЦІ.

ЖЕРТВИ ДЛЯ ПОМОЧИ РІДНОМУ КРАЄВИ.

На зборах в день основання Тимч. Гол. Укр. Рат. Комітету в Америці, 11. мая 1920 р. деклярували і жертвували готівкою слідуючі жертводавці:

1. **Джерзи Сіти, Н. Дж.** Український Народний Союз від організації, через предс. К. Кирчова $2000.00
2. **Філядельфія, Па.** Запомогова організація „Провидінє", від організації, через Е. Якубовича $500.00
3. **Перт Амбой, Н. Дж.** о. Й. Чаплинський $100.00
4. **Пасейк, Н. Дж.** о. Лев Левицький $100.00
5. **Філядельфія, Па.** Теодор Грицей $50.00
6. **Ню Йорк, Н. Й.** Михайло Пеліх $25.00
7. **Джерзи Сіти, Н. Дж.** Роман Слободзян $25.00
8. **Філядельфія, Па.** Іван Борусевич деклярував $25.00, зложив...... $5.00
9. **Джерзи Сіти, Н. Дж.** Андрій Савка $50.00
10. **Ню Йорк, Н. Й.** о. Никола Підгорецький деклярував $100.00.
11. **Ню Йорк, Н. Й.** Українська Народна Громада, зложив декларацію п. М. Лужецький на $50.00.
12. **Стамфорд, Конн.** Укр. Громада, зложив декларацію п. І. Каштанюк на $50.00.
13. **Ню Йорк, Н. Й.** Вол. Б. Лотоцький деклярував $50.00, зложив $10.00
14. **Джерзи Сіти, Н. Дж.** К. Кирчів деклярував $50.00, зложив..... $10.00
15. **Нюарк, Н. Дж.** о. Стефан Склепкович деклярував $120.00.
16. **Ню Йорк, Н. Й.** Др. Семен Демидчук деклярував $50.00.
17. **Стамфорд, Конн.** Іван Каштанюк деклярував $50.00.
18. **Філядельфія, Па.** Евген Якубович деклярував $50.00.
19. **Філядельфія, Па.** Антін Цурковський деклярував $25.00.
20. **Ню Йорк, Н. Й.** Дмитро Андрейко деклярував $25.00.
21. **Елізабет, Н. Дж.** Василь Левчик деклярував $100.00.
22. **Ню Йорк, Н. Й.** Іван Добрянський деклярував $25.00.

На поклик Ратункового Комітету зложили:

23. **Кемп Тейлор, Кен.** Садлер Симеон Радзік $5.00
24. **Джерзи Сіти, Н. Дж.** Антін Жубрид $1.00
25. **Бостон, Масс.** Петро Ковальчук $1.00
26. **Гартфорд, Конн.** Др. Дж. Б. Кілбурн $5.00
27. **Вестерлі, Р. Ай.** Андрій Мних $2.00
28. **Коломбус, О.** Збірка: Петро Конрад (Галичанин) $10.00; Дмитро Кушпинський (Галичанин) $10.00; Йосиф Часюк (з Київщини) $5.00 — Разом $25.00
29. **Бруклин, Н. Й.** о. Вол. Лотович: Прихід з концерту з дня 6. червня, після звіту Ком.: Остало з тикетів $40.95; збірка в церкви Сош. св. Духа $6.89; збірка в каплици св. Николая $4.45; з розвязання тов. Січи, від. 35 $4.13. — Разом $56.42

Загальна сума зложена і деклярована	$3.695.42
Сума несплачених деклярацій	725.00
Вплинуло готівкою	$2.970.42
Вислано дня 14. червня до Горожанського Комітету у Львові через American Express Co. драфтом суму	2.000.00
Остала готівка	$ 970.42

Всі жертви на Поміч Рідному Краєви, проситься висилати на адресу: **UKRAINIAN RELIEF, 83 Grand St., Jersey City, N. J.**

Щиро дякуючи в імени родимців остаючих в нужді в старім краю за зложені жертви всім повисшим Впов. Добр. Жертводавцям і Хв. Організаціям, просимо і на будуче не забувати про великі потреби голодних і хорих в Галичині.

ПОЗІР УКРАЇНЦІ!

Українці, котрі бажають стати горожанами Злучених Держав і котрі говорять і розуміють трохи англійську мову, можуть користати з безплатної науки. Всі особи, котрі дістали вже або мають взяти другі папери, повинні явитись в понеділки, о 8-мій годині вечером, в льокали Pennsylvania R. R. Y. M. C. A., віддаленого один блок від почтового будинку в Джерзи Сіти, Н. Дж. П. Генрі Йонґ, правний представитель є інструктором. Кількох учеників тої вечірної кляси дістали горожанство в Гудсонськім Повітовім Суді. Для осягнення горожанства потрібно Вам американського учителя. Скористайте з нагоди щоби дізнатися про право людини, його обовязки і про інституції того краю, в часі коли маєте се безплатно. 76-81

YOUNG MEN'S CHRISTIAN ASSOCIATION.

ЩО ДІЯЛОСЯ З ГАЛИЦЬКОЮ АРМІЄЮ.

(З віденського тижневика „Український Прапор").

Протокол списаний дня 15. мая 1920 в льокали Військової Канцелярії Диктатора З. О. У. Н. Р. у Відні з поручником Лаврishком Ярославом, який прибув як курієр з рамени Гал. Армії до Відня. (Виривки).

— Я називаюся Ярослав Лаврishко, уроджений в Городенці 12. вересня 1893, абсольвент прав, поручник Гал. Армії, в послідним часі був шефом буджетно-статистичного відділу Гал. Армії, передтим помічником команданта 5. етапної сотні в Новім Ушиці, передтим командантом сотні в курінї сотника Покорного в групі сотн. Молещія.

Чи знає Вас хто із старшин перебуваючих у Відні?

— Сотник Радик і пор. Попель.

Після договору заключеного У. Г. А. з Денікіном мала армія перейти на двомісячний відпочинок в околицю Николаєва, а се місце відпочинку змінено опісля на околицю Бірзуля-Роздільна-Тераспіль. З початком грудня 1919 галицькі частини зачали пересуватися в згадане місце (корпуси піхотою, майно зелізницею). З причини сильного натиску совітських військ зі сторони Київа приспішено пересунення частин. Обставини не позволяли взяти зі собою всіх хорих на тиф, лежачих в шпиталях Винниці, Жмеринки, Проскурова та Бару. Для охорони шпиталю в Винниці і Жмеринці та для удержання в сих містах порядку Начальна Команда У. Г. А. залишила там Збірні Станиці — Кмди двірця — приділюючи їм по одній сотні до повнення служби.

Тут згадаю, що тиф плямистий і зворотний дуже панував серед галицьких частин з причини браку одежі і медикаментів — около 30.000 Стрілецтва умерло, в тім поважне число старшин і доперва за Денікіна, за помічю одержаних від него медикаментів та біля удалось в части знищити пошесть.

Сей час по виїзді Н. К. У. Г. А. з Винниці до Крижополя повстанчий отаман Шепель, котрий від упадку Петлюри оперував в околиці Літин-Летичів, заняв Винницю. З ним зроблено неофіціяльний договір, на підставі котрого оставші в Винниці Галичане злучилися з ним, й утворено українське Правительство (до нього увійшов був посол Макух). Ціль була та, що Шепель мав ставити опір насуваючим з півночи більшовикам, а галицькі корпуси мали використати сю нагоду, так, що посуваються на полудне на відпочинок і мали заняти протір Жмеринка-Бірзуля-Родільна а навіть Одесу і в сей спосіб створити територію для повставшого Правительства. Тимчасом Шепель не міг устоятись в Винниці проти напираючих більшовиків, опустив місто, зробив відворот в напрямі Літина, а враз з ним много Галичан, перебуваючих в Винниці. А коли більшовики дальше на него напирали — він зі своїми отрядами перейшов до Поляків. Много з його відділів розбіглося, а решту Поляки інтернували й опісля віддали пі дкоманду пол. Удовиченка, котрий формірував у Поляків петлюрівські частини. З сеї причини під командою пол. Удовиченка знайшлось богато Галичан.

Оставші в Винниці Галичане (по більшій части хорі) получились з більшовиками, котрі сейчас заняли Винницю і створили свій Ревком. Тим часом У. Г. А. осягнула призначене місце відпочинку, а Н. К. осіла з кінцем грудня в Крижополі (між Вапняркою а Бірзулою) та взялась до реорганізації армії. Саме тоді повернув до здоровля ген. Микитка і знова обняв був команду по ген. Тарнавськім. По короткім часі в половині січня Н. К. під напором більшовицької інвазії приневолена була опустити Крижопіль і перенести місце свого постою до німецької кольонії коло Терасполя — до Штрасбурга, (ати докладно не знаю, бо тоді то є 13. січня вислано мене до Одеси по справам зреалізовання банкових трасфертів. Там я лишився аж до перевороту). Добровольчі денікінські сили з кождим днем розпадалися, — настала евакуація Одеси — частини добровольців відправлювано, — одні через Одесу кораблями на Варну — другі на Акерман та Бендер в Румунію. Г. А. осягнула тим часом віма трома корпусами призначений район відпочинку.

Н. К. взялась горячково до реорганізації армії, щоби ставити опір більшовикам, але се було з технічних причин неможливе, тим більше, що армія при так довгім поході з під Винниці до Бурзулі-Роздільної сильно була змучена. Повстала думка в Н. К. переправити армію до Румунії. Але більша часть Стрілецтва і старшин боялась того, бо пійшла вістка, що Румуни інтернують і видають Полякам (навіть вже наша зелізно-дорожна сотня пор. інж. Гаврилова робила на Дністрі приготовання до переправки а рівночасно до корпусів вийшли були від Н. К. зарядження в тім напрямі).

В Одесі відбувалась евакуація денікінців на Варну, хоть добровольчий штаб Шілінга враз з антантськими місіями мав надію удержати Одесу при помочи добровольчих відділів (так зв. „Оборона города Одеси"). До сеї „оборони..." мали увійти німецькі кольоністи в числі около 20.000, — але се зорганізувати не стало їм часу. Тут находився рівнож галицький полк, який виставила була Збірна Станиця з виздоровців. І він рівнож мав увійти до „оборони..."

Коли Одеса була вже сильно загрожена зі сторони Николаєва, звернено очи на галицьку армію, — один з галицьких генералів мав нараду з Шілінгом і з англійською та французькою місією, яка мала рішити спільну акцію У. Г. А. враз з німецькими кольоністами. Пійшла вістка, що антантська місія чується уповноваженною признати самостійність України, але Українці мають удержати територію перед большевиками — до Одеси мало прийти кілька галицьких бриґад і заняти позицію. — Се все сповнити було неможливим, а то тому, бо як я згадав — як Стрілецтво так і коні в найбільшім степені вимучені, — зелізниці з браку палива не ходили, так, що скорий маневр військами, якого вимагала хвиля, був не до переведення. Була також проти сеї комбінації поважна опозиція серед Г. А.

Появилась в часописах одеських заява Шілінга, котрий потім виїхав з своїм штабом до Варни, що він передає власть над містом Одесою в руки Українців-Галичан, а рівночасно заява ген. Сокира-Яхонтова (Придніпрянця), що він в імени Галичан перенимає власть. Та вже слідуючого дня рано о год. 10, а було то в першій декаді лютого, настав в Одесі переворот а іменно одеське робітництво переважно жидівська населення підняло уличний бій. Командант галицьких частин в Одесі отаман Оробко, заявив в часописях, що Галичани не перебирали і не переберуть жадної власти в городі. Інакше мігби був пошкодити гал. армії.

Іменно большевики почали зближатись що раз більше до постою У. Г. А. — так, що армія найшлася в малім трикутнику: з одного боку большевики, з другого Поляки, а з третього Дністер-Румуни.

Залишено думку переправи до Румунії, бо лише евентуально Н. К. і III. корпус, як найблизший Дністра моглибися були переправити — инші частини булиб залишилися в руках большевиків і цілість армії булаб розбита. — Полишались отже дві дороги: до Поляків або до большевиків. З огляду на се, що Поляки булиб У. Г. А. інтернували а впрочім добровольча армія так нагло розпалася а совітські війска підходили від Вапнярук, повстала в Г. А. партія старшин котра зачала переговори з большевиками.

Мені невідомо про якийнебудь офіціяльний договір з совітською властю — відбувались лише переговори, в котрих большевики обіцяли офензиву проти Польщі, — а тимсамим повстала надія, що при помочі большевиків здобудемо Галичину.

Большевицьке командуванне сейчас взялося до реорганізації У. Г. А. Начальну Команду знесено а на її місци утворено полевий Штаб на разі з агендами Н. К. А. — Ген. Микитку і Ціріца арештовано, совітські комісарі вивезли їх до Одеси і вправді У. Г. А. через отамана Оробка жадала видачі їх під наш трибунал, — але совітська влада відставила їх до Кременчуга, звідки прийшла вістка, що ген. Микитку розстріляно.

Командантом Полевого Штабу з тимсамим армії назначила совітська власть Порайка. Се Галичанин — родом зі Снятинщини — котрий служив в австрійській армії і 1914 або 1915 році дістався як однорічний вістун до російської неволі, — не навязав зносини з російськими комуністами (по студіям абс. прав). В минулому році він заложив був у Київі кружок галицьких комуністів, зложених з кільканайцятьох членів, а коли У. Г. А. злучилася з большевиками він маючи у большевиків повне довіре, зістав назначений командантом, і одержав до помочи пятьох совітських комісарів (трьох Жидів а двох Москалів).

Вже по кількох днях злуки з большевиками, ворожнеча яка була серед У. Г. А. до них, зачала зростати. Вийшла нота народних комісарів до польського правительства, де вони предложили мир з тим, що полишають Польщі запяту нею територію. Ся нота викликала серед У. Г. А. велике негодованне. Відтак зачались зарядження Порайка і военних комісарів в армії самій. Пізнано намір Порайка, що він хоче У. Г. А. знищити, іменно роздробити її поміж поодинокі совітські полки, курінї та сотні. Сей намір йому не вдався, бо всеж таки серед народних комісарів у Київі знайшлось кількох, котрі переконали Раковського, що галицька армія се фундамент для будучого війска української совітської федеративної республіки. Осталось на тім, що протягом місяця марта з армії зроблено 3 бриґади і етап з запасними кошами, жандармерією і етапами сотнями. (Харчевий стан У. Г. А. виносив поверх 32.000 людий, з чого на бриґаду припадає около 20.000, — решта около 12.000 на етап. — Високе число стану повстало через доповнення армії виздоровцями.

Як довго У. Г. А. стояла на місци відпочинку, полевий Штаб мав команду над цілою армією, а опісля коли армія пійшла на позицію, кожду бриґаду підчинено під команду иншої совітської дивізії, де побирали харчеве і грошеве запотребованне, а полевий Штаб задержав лише команду над етапом і з початком квітня перенісся до Київа де мав створити етап У. Г. А. На зїзді народних комісарів у Київі дня 24. квітня 1920 мало вирішитись, чи галицька армія має дальше позістати пороздїлювана поміж поодинокі совітські дивізії, чи має бути влучена в одну цілість і становити осібну У. Г. А., — враз зі своєю Н. К. Вислід мені невідомий.

Полевий Штаб видав був приказ зняти(!) укр. тризуб а носити комуністичну звізду, заборонив співати „Ще не вмерла" та виставляти синьо-жовтий прапор! Се все робив під покришкою інтернаціоналу і комуни та глибоко вражав національне почутте галицького стрілецтва. На мітінґах устроюваних совітськими комісарами намовлювано Стрільців публично до вирізання старшин, — з другої сторони совітська власть дуже мало дбала о економічне становище У. Г. А., більша часть Стрілецтва і старшин від лютого не дістала жадних поборів, а прохарчуванне з браку гроша, як рівнож з тої причини, що населеніе совітських гроший не хотіло принимати — було получене з найбільшими трудностями, і що раз більше вичерпувало старі припаси.

Зрозумілим є, що таким поступованнем большевики не то що не зуміли зискати для себе У. Г. А., але стара ворожнеча щораз більше зростала. Щоб сему зарадити, постановив Порайко виелімінувати з армії як найбільше число старшин. Видав приказ, що при армії позістають лише ті коменданти (старшини), котрі мають приділ, — всі инші мають відійти до Збірної Станиці в Бірзулі. І так коло 600 старшин без приділу перейшло на Збірну Станицю. Триста з них ешалоном післано до большевицької школи у Київі. Але заки сей ешалон заїхав до Винниці, утікло з нього около 200 старшин — до повстанців. Той ешалон вже задержано у Винниці. Позіставші у Бірзулі старшини боячись, щоб їх не приділено до совітських полків, зачали уткати до повстанців, а хоровиті брали двомісячні безплатні відпустки та пійшли на село жити. Всіх інвалідів, як рівнож і женщин викинено з армії без найменьшого засмотрення! Крім сього настало переслідуванне Галичан зі сторони Чрезвичайки (Ч. К.), — арештовано їх переважно як „контрреволюціонерів" (сот. Загайкевича, отам. Гофмана, отам. Куніша, пор. Ковальського і инших), а много розстріляно потайки!

Се все спричинило так серед Стрілецтва як і серед старшин ненависть до большевиків і охоту повстання проти совітської власти — в першій мірі з національних причин. До того причинився вплив українського населення так селянства як і інтелігенції а навіть міського робітництва. Згадане населенне любить галицьку українську армію в повнім значінню того слова, вони розуміють, що не зла воля але конечність самоудержання приневолила У. Г. А. до злуки з Денікіном — вони бачили в У. Г. А. своє гідне національне війско і тому велику надію покладали на армію. Підчас нашої злуки з большевиками селяни бачучи переслідування Галичан часто висилали на мітінґи своїх депутатів, щоб заявити, що не допустять до знищення У. Г. А. Відомі суть случаї, в котрих совітські комісарі з Ч. К. були приневолені випустити Галичан з тюрми.

О сій симпатії українського населення до У. Г. А. знала совітська власть дуже добре і того постійно боялася. Приказано сот. Черевкови командантови галицьких частин в Одесі (на місци отам. Оробка) всіх здорових Галичан, а тимсамим перебуваючий там галицький полк, та 13 етапну сотню і сотню самоходів вислати до бригад, боячись, щоби робітництво не получилося з Галичанами і щоби не повстало проти совітської власти (до того могло прийти).

До У. Г. А. приходили вісти від повстанців, при котрих було дуже поважне число так галицького стрілецтва як і старшин. Звідси У. Г. А. був відомий рух повстанчий. Сі повстання ведуться із національних та економічних (проти комуни) причин. В послідних часах (перед 20. квітня) цілі галицькі частини брали участь в повстанню.

Офіціяльно У. Г. А. не лучилася з повстанцями. Ми потішалися большевицькою офензивою, котра мала розпочатися та надією здобуття Галичини.

При кінці марта і з початком квітня відійшли бриґади на фронт: I. ком сот. Баран до Чузанова (на захід від Бердичова) — під команду 12 совітської армії, а II сот. Головинський — околиця Літина і III. сот. Станимир — околиця Бару під команду 14 совітської армії до ріжних дивізій. Ген. Кравс котрий був без приділу при ком. III бриґади втік до Румунії. Полковник Шаманек став шефом штабу I. бриґади. Про полк. Вольфа мені не звісно нічого. Полевий штаб задержав команду етапу армії і перенісся до Київа.

В III-тій бриґаді яка послідна відходила на фронт, рознеслася вістка, що I. і II бриґада повстали проти большевиків і заняли Винницю і Жмеринку. З огляду на се виготувано в III. бриґаді відповідні прикази занять Бірзулю і Роздільну, котрі то прикази знищено скоро переконанося, що I. і II. бриґада на польськім фронті бється проти Поляків — тому і III. бриґада відійшла спокійно на фронт.

Тимчасом кавалєрія III. бриґади в силі 800 людий під командою сотника Шепаровича підняла повстанне ще в районі відпочинку проти большевиків — не із за непослуху командантови III. бриґади — бо дисципліна в У. Г. А. дуже добра, оперта на довірю Стрілецтва до старшин — але в думці, що I. і II. бриґада повстала проти большевиків. Згадана кавалєрія удалася на стацію Залише (між Бірзулею а Роздільною) і злучилася там з 13-тою етапною сотнею жандармерії сотника Козака, знищила міст зелізний і обезоружила большевицький ешалон, який саме надіхав із Одеси, притім розстріляно кількох совітських комісарів. Се сталося 5. квітня с. р. Сі повставші частини заняли зелізну дорогу Терасniль-Роздільну, получилися з чорноморським совітським полком зложеним із Українців (Придніпрянців), який стояв в Терасполі і також підняв проти большевиків повстанне і зачали отверту борбу з большевиками, а під напором большевицьких бронепоїздів перейшли через зелізну дорогу Бірзуля-Роздільна і злучилися з повстанчими війсками отамана Тютюника, котрий підлягає ген. Павленкови, разом заняли Балту та здобули один бронепоїзд.

По упадку Петлюри в осени 1919 року частина петлюрівських війск під ком. ген. Павленка пійшла на Умань, де за Денікіна і за совітської влади держалася а в послідним часі і отряди збільшилися повстанчими групами Тютюника, Заболотного та Галичанами і могуть числити разом около 50.000 людий. Всі стоять під командою Павленка, про котрого панувала серед Галичан думка, що він до згоди Петлюри з Поляками ставиться негативно і задумує підперти нове правительство.

На вістку про повстанне галицьких частин сот. Шепаровича большевики в Одесі арештували в ночи з 6. на 7. квітня всіх ще навіть хорих живучих там Галичан, то є виздоровців по тифі, Команду Збірної Станиці і Команду Галицьких частин Одеси і всіх там перебуваючих старшин — віх около 640 людий в тім около 240 старшин і замкнули до тюрми чрезвичайки, де сі 20. квітня ще сиділи а опісля дійшла вістка, що богато з них розстріляно. Заходи роблені Раковським в цїли їх увільнення закінчилися обіцянкою вивезення їх до Київа.

В таких обставинах, в котрих фронт большевицький, де стояли галицькі бриґади, був загрожений з переду Поляками а з тилу повстачими частинами У. Г. А., ясним було, що фронт сей упаде і большевики будуть приневолені робити відворот отже повстало знова питанне, що має зробити У. Г. А., чи робити враз большевиками відворот на лівобережжя, де булоб наступило роздробленне армії як „контрреволюційного елементу" на поодинокі совітські полки, чи лучитися з петлюрівськими військами, чи з повстанцями.

Найлучшою здавалась дорога злуки з повстанцями але рівночасно тяжка до переведення. Бо вправді етапови У. Г. А. легко прийшлося получити з повстанцями, але тяжко се булоби для бриґад котрі стояли на фронті а передовсім для I. то є У. С. С., як найдальше віддаленої від району повстанців.

Відень, дня 15. мая 1920.

Від Ред. „Укр. Прапора": З того звіту бачимо, що Галицька Армія чесно й гордо держала свій прапор Самостійности України та що на нерозважні кроки пхнули її частини—фальшиві вістки.

А. де-Гобар.

МИРОВА КОНФЕРЕНЦІЯ В ПАРИЖІ.

Деякі подробиці до Великої Історії.*)

Переклав і пристосував з французького **Федір Савченко.**

I.

Вілсон, Ллойд Джордж і Клемансо мають рацію претендувати на те, що вони перечитали персонально майже все, що тільки було написано і пройшло через генеральний секретаріят конференції для підготовки мирового трактату.

Неможливо уявити собі численність рапортів, які були заготовлені комісіями, підкомісіями і т. д., усіх творів, які були написані експертами по наказу проводирів Конференції задля їх персональної потреби. Трудно повірити кількості протоколів, виготованих на ріжних „маленьких" зібраннях для великої Ради трох. Сим тром авторам потрібна була надзвичайна здібність і постійне напруження думки, щоб не зробитись цілком інертними під напором моря проектів, контр-проектів, рапортів, контр-рапортів, ноток, протестів і такого иншого, що було передане представниками трийцяти країн, делегованих на Конференцію Мира і яких бажанне, домагання скарги й протести були якраз протилежні їх дійсній участи в війні і її жертвах.

Як що мировий трактат є недосконалий, у всякому разі він є результат праці надлюдських сил, творцями якої були три старика-велитня. Дійсно, вони кермували майже що через 200 днів працею 8.000 люду, які диктували, читали, виправляли кождий день по меньшій мірі один документ. Через деякий час можна буде без сумніву дати певні повідомости з сього погляду численности, а в сей момент доста

Треба визнати, що завдяки досконалому володінню англійською мовою, Клемансо міг перетворити тяжкі часи праці тріюмвірів в приятельські зібрання. Бували, правда дуже прикрі менти таких суперечок, які могли мати вигляд „casus belli", але-ж певно і нехай се буде відомо, що ні одного разу сі три чоловіки не розійшлись не попрощавшись і не порозмовлявши про деякі загальні справи поза Конференцією.

Після деяких зібрань можна було чути перед прощанием Президентів доста веселий сміх, причиною якого взагалі був Клемансо. Додають ще один з трох мав звичку використувати сі моменти доброго гумору, щоб викрутити яку зовсім незначну штучку, а потім на сьому базуючись поширювати результати таких маленьких уступок.

II.

Цікаво буде спостерігти, що англійська дипльоматія з самого початку була добре представлена на Конференції. Англійці приїхали спокійні, холодні, твердо знаючи, чого вони бажають і що вони скажуть. Делегація з першого-ж дня була в своїй цілости.

Ллойд Джордж зумів зараз же поставитись симпатично до всіх. Він подавав руку так вільно і легко, так відкрито, що здавалось він усіх і кождого знає, так що з першого-ж дня він зробився „right man in the right place".

Ішли до него з довірем й малі нації, знаходили вони у англійського премієра симпатії й добре слово на втіху як тільки воно їм було потрібно. Се був один зі засобів, якими Англія вміла собі здобути приятелів.

Делегація привезла з собою декілька офіцирів аристократичного походження й вигляду. Зовнішне поводженне Англійців помогло їм здобути симпатії тих людий, які до 1914 року дуже не любили підданих короля Едварда.

Стара дружба Клемансо до Англії зробила решту. Відомо, що як йому закидали його велику приязність до Англійців, він відповідав: „Моя прихильність до Англії не сантімент. Я не люблю ніяких сантіментів. Бувши медиком, я вважаю, що англійська політика найкрасший засіб, щоб закріпити мир". З того моменту, як в голову Клемансо, відкривавшого Конференцію (засіла така ідея, вплив Ллойд Джорджа міг утвердитись без труднищів. До того-ж він виявив себе здібним дипльоматом. Цікаво, що як він приїхав у Париж в січни 1919, то не репрезентував ніякої партії і) сидячи на Конференції в Парижі, зумів сформувати в Англії свою велику й дужу партію. Дійсно, що вертаючись у Лондон, Ллойд Джордж привіз англійцям трактат, підписаний в такому вигляді, в якому він є тепер.

Ллойдж Джордж иноді сердився й хвилювався, що з ним буде, наприклад, після того, як преса довідалась невідомими засобами про речи, котрі він бажав тримати в таємниці, але-ж взагалі він був флегматичним. Се він видумав сповіщати пресу про рішення подій на Конференції щоденними звідоленнями. Між иншим він домагався щоб в першому звідомленню сповістили людий, які сього не знають, що Віденський Конґрес продовжувався з жовтня 1814 по червень 1815, а Версальський трактат дискутувався з 1644 по 1648. Натуральна річ, що Англійці не спішились і любили нагадувати про такі історичні прецеденти при кождій нагоді.

III.

В час першого приїзду Вілсона до Парижу його вартували трийцять агентів американської таємної поліції, які не повинні були його лишати ні на хвилину. Сі агенти мали наказ бігти довкола його екіпажу й потрібна була енергійна опозиция паризького префекта поліції, щоб публіка не побачила цікаву картину, як піхотинці поспішають за кіньми.

Починаючи з того дня, як Клемансо був ранений в автомобілі, сі агенти знов появились і не дозволяли проходиться по тротуару після господи, заселяної президентом Злучених Держав.

Американська преса, або її певна частина значно показала себе видумуванием фантастичних розказів про ті небезпеки, яких президент Вілсон уникнув в Парижі. Один раз то були Бельгійці, злі на те, що Бруксель не зробився містом Ліги Націй і через те готові були викрасти президента, иншим разом Анґлійці заготовляли страшенний замах, який предпередила американська поліція; і в кінці то були Французи, котрі порішили забити Вілсона. Американським журналістам здавалось, що тут тільки сим і займались з ранку до ночи. В дійсности, як що й були замахи, яких уникнув президент, то зовсім иншого сорту.

Він мав нещасте з першого-ж дня по приїзді до Франції заявити, що він сам перечитує всі листи, які йому задресувані і що він приймати-ме всіх, хто про се його попросить. На сій підставі він отримував найменьше як 1.000 листів на день і треба було йому завести персональний секретаріят, який весь час його перебування у Франції відповідав в делікатній формі, щоб перешкодити явитись до президента кяомусь винаходувачу, щоб спізнити повитання дами з подарунком для президента від того чі иншого комітету, або-ж щоб затримати прибутя прохачів.

Вілсон декілька разів мав бажанне виїхати геть з Парижу. Запевняють, навіть, що приятелі здержали його в останній момент написати заяву, що згідно з доктриною Монро, він не може брати далі участи в праці Конференції*).

З початку лютого 1919 р. Вілсон домагався постачати Німеччину живністю й сирівцем, добавляючи, що Америка зовсім не вірить, щоб Німеччина могла ще бути загрозою для когонебудь. Клемансо тримався иншого погляду й завдяки тому, що він був підтриманий Ллойд Джорджом і Орляндо, хоч Вілсон і не був сим переконаний, сей останній занадто не насідав.

IV.

Зібрання Верховної Ради відбувались загально в Міністерстві Закордонних Справ, алеж один з англійських офіцирів розказував про те, що бачив на одному приватному зібранню трох тріюмвірів в Кабінеті президента Вілсона.

Сей офіцир отримав по телефону наказ прибути до господи, в якій жив Вілсон і де на його вже ждав гайдук. В передній, куди його ввели, він запомітив велику кількість секретарів ріжних націй, одягнених в військову уніформу. Було також чимало ґенералів і один посол. Всі тихо розмовляли і, здавалось, були чимось дуже занятті.

Офіцир сказав гайдукові свое імя і швидко прийшли його покликати: В сусідній залі куди його провели було тільки три персони перед телефоновими апаратами і горою папер.в для нотаток. Се були стенографи-секретарі кождого з трох президентів. Через декілька хвилин маленькі двері, яких він спочатку не запомітив, відчинились, і чоловік на порозі мовчки показав йому рукою пройти в сі двері. Англійський капітан увійшов в кабінет Вілсона і побачив сцену, якої він ніяким побитом не міг ждати: На підлозі здовж кімнати була розгорнута велика мапа, на якій простягся Вілсон, роздивляючись з великою увагою лінію проведену ним на мапі. Коло него, спираючись колінами на подушку стояв Клемансо, а Ллойд Джордж сидів верхи на низенькому стільчику, просторши ноги й тримав в руках невеличке куферко з малесенькими прапорами.

Вілсон підняв голову, щоб узяти прапорець і наш капітан побачив у нього в зубах синій олівець. Ніхто не ворухнувся при його появі, ніхто не сказав ні слова. В потрібний момент Ллойд Джордж поклав на землю свої прапори так, щоб їх міг достати Вілсон, тихенько й коротко дав наказ капітанові. Потім так же тихо сказав йому йти з кімнати.

Щодо секретаря, який звязував сих трох людий з зовнішнім світом, сидячи в кутку перед телефоном, то,. як бувала сперечка, його прохали, як він сам признавався, залишити кімнату. Окрім їх трох, ніхто не знав про що йде розмова.

V.

Пригадую ще одно зібранне Верховної Ради. Як тільки комісії були розміщені по новим бюрам, для них улаштованним, зараз-ж були вибрані самі поважні члени з усіх делеґацій і їм пропонували написати відповідний рапорт про те, чи треба судити Кайзера, чи ні.

Ся комісія засілала цілий місяць і порішила, що не була ще такого прецедента й таким побитем не можливо домагатись видачі Кайзера Вільгельма. Рапорт добавляв, що можна було його судити на підставі деяких випадків, цілком приемливих і нормальних, які, певно, ніхто не буде дискутувати.

Президент і секретар сей комісії, вкупі з трома найбільше впливовими її членами, один день були вислухані „тріюмвірами".

Клемансо слухав рапорт, граючи пальцями на столі, як на роялю; Ллойд Джордж, здавалось, цілком зацікавився тим, як літала муха на сволоку; Вілсон слухав, заплющивши очі.

Після того, як прочитали рапорт, Вілсон зробив заяву, що сей доклад заключає в собі дві цілком різних частини. Другі також підтримали його, поясняючи, що перша частина доказує, що тільки спів-робітники Кайзера могли бути переслідувані, а слідуюча затверджує цілком позитивно, що треба переслідувати також і Кайзера.

Вілсон піднявся й холодно сказав: „Перша частина сього рапорту чудова". І се було все. Але-ж комісія зараз зрозуміла, що з сього весняного дня 1919 року Каузер міг бути цілком заспокоений, що не тільки його життя, але й вільність забезпечені. Без сумніву хтось його сповістив про се, бо незабаром він змінив свое житло й наказав привезти з Берліну свою персональну мебліровку.

VI.

Італійці прибули до Парижу з величезним ентузіязмом і переконанием, що побіда в якій брали участь також італійські прапори, повинна дати пирога, котрий буде поділений на стільки шматків, скільки спільників. Потім уже як кождий мати-ме свою частину, він поділить її на меньші шматочки, щоб помінятися з потрібними сусідами. Ся теорія Італії не була вже така гидка, але-ж як хотіли її пристосувати до Фіюме, зустрілися з Американцями, які заключили вже ранійше „ділові" договори з Юго-Славянами.

Помаленьку-оптихеньку Вілсона притягли накласти свій запрет на се „нервуюче" питанне Фіюме, певно, як би Італія від самого початку, раніш, ніж приїхати до Парижу, заняла була реґулярним військом місто й порт Фіюме, не було-б історії з демісією Орляндо, яко шеа італійської делеґації, не було-б довгих, тяжких і безрезультатних дискусій, не було-б того жестра д'Аннунціо, який все-ж таки поставив італійський уряд в смішне й прикре становище, і який примусив всю Конференцію визнати, що вона не мала засобів боротьби проти когоебудь, хто, окрім леґіонів війска готового до боротьби, мав ще зброю проти якого не можна протистояти: тверду волю.

VII.

Що до японської дипльоматії, то вона була чудово орґанізована і дисциплінована за час Конференції. Представники Мікадо прибули до Парижу без шуму й крику, засіли в свому столі не запрошуючи нікого на „новопоселення" й почали працю без попередження преси про те наскільки участь їх в Конференції буде мати велике значінне.

Японці прибули до Парижа з ясно накресленними в їх паперах умовами того, чого вони бажають. Зараз-ж вони знайшли засоби повідомити й роз'яснити Англійцям, Американцям, Французам, Італійцям те, чого вони домагаються нині, і що вони зробили в тяжкі часи. Все було коротко й ясно. Їх холодна й тверда коректність брала верх над всіма нападами, які могли бути зроблені.

Вони рідко коли втручувалися в справу і розмови. Здається, се мало місце тільки в призначені комісій та в питанню про каблі.

Що торкається великого питання про Шантун, то його дарма було дискутувати на Конференції. Вілсон знав ще до приїзду в Париж, чого бажає в сій справі Японія й певно що з сього боку він узяв якісь обовязки, бо про його не було значних дискусій. Се був найбільш дипльоматичний край, який мала, яка-б то не була держава в інтернаціональній справі. Цікаво між иншим згадати, що кождий раз, як американці робили хоч маленький натяк на труднощі віддати Шантун Японцям, через сорок вісім годин Японці знаходили засоби підняти питанне про рівноправність расів і мов, випадково, Англія, Америка і Італія залишали справу.

VIII.

Наскільки спокійно прибули до Парижу Японці, настільки-ж величними були Греки. Веніселос приїхав сюди великим побідним вождем і я пригадую одного грецького секретаря, який в початку конференції сказав: „Надіюся, що тут зрозуміють, що коли сам Веніселос себе потурбував, то нічого буде довго дискутувати"...

Дійсно, Веніселос приїхав зі широчезним програмом, який спирався на отриманих обітуваннях. Греція бажала для себе всього того, що самий поетичний з Греків міг колинебудь мріяти. Греція вважала з певностю що ми винні її більше, ніж вона домагається, або-ж инакше, вона мала на думці домагатись найбільше, щоб не стримати дуже мало.

Вона прибула з довго протягнутою рукою. Як співають в романсі, вона забула минуле і на мельодію вальса, виспівувала свій клімат і кохание, свої симпатії і військові зусиля. Треба було то там, то сям холодного офіціяльного приему, щоб нагадати Грекам наскільки молодими були їх симпатії до нашої справи.

IX.

Мені здається, що единим ментом справді хвилюючим на загальних зібраннях мож союзниками й Німцями се була поява в залі Тріантон в Версалі, графа Брокдорфа-Рантав. Сей граф Брокдорф був единим професіональним дипльоматом, якого Німці уважали потрібним післати до Версаля. В цілому — він був театральним, але-ж я повинен по правді сказати, що як він, затягнутий в чорний жакет, в чорну краватку й чорні рукавички, увійшов на чолі німецьких делегатів в залю, де на них ждали союзні дипльомати, він був дуже зогрядний і виковав свою ролю так, як сього не міг би зробити навіть талановитий мастак. Я визнав, що богато дипльоматів були схвильовані і справді гадали, що Брокдорф-Ранцав повинен був пострадати в своїй гордости, щоб пережити сю хвилину.

Він панґерманіст крутий і поступчивий. З погляду дипльоматичного його можна вважати яко найбільш вихованого сучасного дипльомата.

Він зачаровуе, приваблюе, витрачуе без ліку, коректно пише по французькі і розмовляе так як хоче. Артист, богатий, тактовний, уміе як слід зробити все, що тільки потрібно. Хиба-ж се не прототип гідного післанця.

Йому одному потрібно було чотирох секретарів і шість стенографів.

Як що в німецькій делеґації був один тільки дипльомат, за те до Версалю приїхало богато вчених та експертів першого рангу. Трактат все вийшов таким, яким він повинен бути завдяки підбору німецьких спеціялістів, виставлених проти французьких і англійських.

Преса підкреслила, що в Версалі був особистий німецькій потяг з друкарнею. Але вона не знайшла потрібним сповістити, що на зелізниці стояло шість ваґонів, заваляних „ділами", паперами й нотами, заготовляними ще в Берлині в порядку алфавита, що давало можливість одному з делегатів в любий момент і в одну хвилину знайти все, що потрібно для якого завгодно питання, яке тільки цікавило-б Німеччину.

X.

Дійсно, конференція була задавча, але-ж не можна сказати, що люди, які нею направляли, не працювали сумлінно, цілком безінтересовно і з великим патріотизмом.

Розуміється, що наполеонські війни, як і ті, що скінчились Вестбальським, або-ж віденським трактатами, цікавили цілу Европу, але ніколи не було питання про саме істнуванне одного з часников війни. В кінци конфлікту персонажі трагедії зустрічались ті-ж самі з іхніми територіями біль-меньш скороченими або збільшеними.

Тут же, навпаки, приходилось ліквідувати спадщину вікової держави Австро-Венґрії, яка була основою европейської політики цілими віками, й яка в кінци сей війни впала в руїну за своі-ж похибки. Треба було передивити події політичного розбишацтва, на яких Прусія, за 150 років змогла утворити свою могутність, і потім, скажемо одверто, треба було розбити німецьку геґемонію, яка не могла бути для всіх держав нічим иншим, як тільки причиною опаски, різноголосу й надзвичайного мілітаризму. Окрім того, була ще й инша велика справа — дати життя новому принципови, яким є право народів, а для сього пустити в хід величезну машину — Лігу Націй.

Все се не могло бути зроблено в один раз, а тимбільше в один день. Не обеднують для спільної праці в одному місті представників якихнебудь трийцяти держав, маючих кожда свої інтереси, щоб не знати того, що безсумлінно будуть незгоди й ріжні труднощі. В наслідку сього не можна дивуватися скільки часу потрібно було тром штирам, десяти і трийцяти людям, щоб довести до кінця утворення тих трактатів, котрі ми маємо нині.

*) Автор сього меморіялу, — Генеральний Секретар „Союза Аліянтських журналістів на Конференції Мира". подивитись величезний залі в Міністерстві Закордонних Справ, щоб зрозуміти яку геркулесову працю несли на собі представники трох великих держав.

*) Підчас дискусій про Лігу Націй, Вілсон сказав: „Ліга буде такою, як я Вам тілько що сказав, абож инакше я повернусь до одму".

Росія мусить покинути діраве човно комунізму і замінити його на трівку почву капіталізму.

Велика Побіда Леніна

Антанта робить приготовання до початтяя торговельних переговорів з представниками більшовицької Росії. Ліґа Народів висилає комісію до Росії, щоб з першої руки перевідати тамошні відносини.

З повени недорозумінь і пересолювань як зі сторони прихильників так і ворогів більшовизму поволи стає прозябати правда: Росія під диктатурою Леніна і Троцького та иньших більшовиків поволи стає на ноги, бо вони вибороли побіду для капіталізму.

Побіду віднесено на кошт комунізму. Нині більшовизм в практичнім життю остав мертвою буквою. Росія повертає назад до капіталістичних основ.

Доказом сього єсть порівнанне більшовицької комуністичної програми з перед двох літ а дійсними відносинами життя і праці в Росії нині.

Після програми комунізму промисловий робітник повинен стати властителем і зарядцем фабрики через свій савєт. Нині власть савєту істнує тільки на папері. Високоплатні експерти — яких богато більшовики спровадили з сумежних капіталістичних країв — управляють фабриками і приказують робітникам.

Після програми комунізму ніякий чоловік не смів мати вищої плати від другого. Нікому чоловікови не вільно було давати грошевої винагороди, щоб сим спонукати його до більшої продукції. Нині провідники більшовиків високо платять експертів, щоби вони завідували російським промислом. А сі заохочують робітників до більших індівідуальних зусиль в сей спосіб, що платять від штуки і дають їм осібні винагороди.

Після програми комунізму робітники повинні мати повну і цілковиту свободу. Тимчасом провідники більшовиків завели примусову роботу — зівсім як примусову військову службу. Робітникови відібрано право страйкувати. Ленін дав буржуазним управителям безуслівну власть над робітниками, які находяться під їх рукою.

Після програми комунізму не повинно бути зівсім капіталістів ані приватного визискування природних богатств. Нині більшовицькі провідники просять чужих капіталістів, щоб вони вкладали свої капітали в російський промисл. І вони жертвують американським капіталістам велитенські концесії в металях, дереві і иньших добутках з землі, щоб вони тільки прийшли і відбудували російські зелізниці.

І що за причина всіх сих змін? Більшовицький міністер комунікацій недавно дав на се питання відповідь „Життє сильніще як всі комуністичні науки".

А сам Лєнін в своїй послідній книжці, затитулованій „Савєти при роботі" каже: „Ми мусимо зрівнатися з капіталістичною системою. Ми мусимо ступити крок назад в наших соціялістичних савєтських відносинах".

Росія стає поновно на свої ноги а се по сій причині, що там більшовицькі провідники вводять се, чого Росія передтим ніколи не мала іменно капіталістичної системи, з її всіми заплатами за індівідуальну енерґію, з її заохотою до почину з її нагодами через високо розвинений промисл всякому піднятися до гори і набувати приватну власність.

Бо капіталістична система єсть оперта на людській натурі. Се єсть природний розвиток тисячів літ. Її основні права се права самої природи, тільки трохи змодифіковані. Правда і вона має свої злі сторони і невигоди, та вони не єсть в основах і їх дасться усунути наукою і голосами більшости населення.

За царських часів Росія ніколи не мала дійсної капіталістичної системи. Капіталізм такий, як ми його маємо в Америці се єсть високо розвинений промисл. Росія в головній мірі була рільничим краєм. Вона не була промисловою державою по тій причині, що цар і стара реакційна пануюча кляса були найзагорільшими ворогами правдивого капіталізму і його системи публичного научування народу та нагоди, яку вона дає кождому робітникови піднятися зі самого споду до найвисших приватних і публичних становищ.

Росія за царя була февдальна — се єсть та система правительства і суспільства яку поступові держави Західної Европи заміняли на капіталізм вже перед многими літами. Америка не мала ніколи Февдального устрою. Перші іміґранти зараз завели в Америці капіталістичний устрій.

Приступленнє Росії до комуністичної системи було для світа цінною наочною наукою. Вона ще раз показала понад всякий сумнів, що комунізм не дасться приноровити до практичного життя так довго, доки не зміниться цілковито людська вдача.

Робітники по иньших краях зискали з досвіду Росії. Недавно сему ми бачили, як французські соціялісти відкинули комуністичні елементи зі своїх рядів. Велика маса французських робітників спротивилася ґенеральному страйкови. А англійські робітники голосуванием три проти одного порішили добиватися своїх цілий політичними способами місто безпосередною масовою акцією, ґенеральними страйками і насильством. Вони порішили послуговатися картками до голосування місто кулями.

THE INTER-RACIAL COUNCIL

233 BROADWAY NEW YORK

ВЕЛИКА ПАРТІЯ НАШИХ ЗЕМЛЯКІВ ВЕРТАЄ ДО КРАЮ ПІД ОПІКОЮ ПРОВІДНИКА

Український Банкер ГЕНРИК К. ЗАРО посилає велику партію наших земляків під опікою провідника, котрий заопікуєся людьми і завезе їх з Ню Йорку до Европи. Український Банкер ГЕНРИК К. ЗАРО рішився післати свого представника в тій цілі, щоби всі, котрі їдуть через його Банк, не мали ніяких перепон в дорозі з Ню Йорку до рідного краю. Представник українського Банкера ГЕНРИКА К. ЗАРО буде також нагладати, щоби багаж не затратився в дорозі, тільки щоби в цілости і в неушкодженім стані дістався на місце призначення. — Всі, котрі бажають прилучити ся до тої партії, нехай зараз зголосяться до українського Банкера ГЕНРИКА К. ЗАРО.

СПРОВАДЖЕНЄ З КРАЮ.

Представник українського Банкера ГЕНРИКА К. ЗАРО постараєся віднайти в старім краю ті родини, що їх наші Земляки хотять спровадити з краю до Америки. Він поможе їм виїхати до Америки, а також виплатить їм гроші, які наші Земляки передадуть через представника, на руки уповноваженого українського Банкера ГЕНРИКА К. ЗАРО. 69—

Тому то всі, котрі хотілиби спровадити своїх кревних або знайомих до Америки, або котрі би хотіли доручити їм гроші через нашого представника, нехай негайно зажадають інформацій від українського Банкера ГЕНРИКА К. ЗАРО.

ПЕРЕСИЛКА ГРОШИЙ

Уповноважений український Банкер ГЕНРИК К. ЗАРО посилає гроші телеграфічно або почтою по найнизшім курсі.

ВИМІНА ГРОШИЙ

Уповноважений український Банкер ГЕНРИК К. ЗАРО завсіди має в запасі обильну скількість золота, срібла і паперових гроший, які продає по найнизшім щоденнім курсі.

КОЛЄКТОВАНЄ ГРОШИЙ

Уповноважений український Банкер ГЕНРИК К. ЗАРО помагає Землякам сколектувати зароблену платню і всякі инші гроші, які їм з якоїнебудь причини не виплачено.

ЛІБЕРТИ БОНДИ

Ліберти Бонди купує по щоденнім курсі.

ПАШПОРТИ

Український Банкер ГЕНРИК К. ЗАРО має спеціального урядника, котрий даром дає всякі інформації в пашпортових справах і помагає в найкоротшім часі дістати пашпорт.

Голосіться особисто або пишіть до:

HENRY C. ZARO, Banker
39 COOPER SQ., NEW YORK, N. Y.

РІК ОСНОВАНЯ 1893.

Кл. з 21 каміньми ЖЕЛІЗНИЧИЙ ГОДИННИК для мущин і жінок накручує ся без ключика, позолочуваний, з ґваранцією на 20 літ, подвійні коверти красно вирізані. Ходить безуслівно точно і є спеціально зроблений для людий, котрі роблять при желізницях, і ґварантує ся на 20 літ. Незвичайна нагода. — Ми вишлемо сей годинник на кожду адресу за посліплатою (C. O. D.) $9.75 і за зворот пересилки, з тим привілеєм, що кождий може його оглянути, і если йому не подобає ся — то тоді не потребує платити ні одного цента. За такий годинник у иншого купця треба заплатити 25 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом позолочуваний ланцюшок з дармовисом додає ся даром до кождого годинника. 129ч—

EXCELSIOR WATCH CO.,
1101 Athenaeum Bldg., Chicago, Ill.

ФАРМИ! В ОКОЛИЦІ ФАБРИЧНОГО МІСТА РОМ, Н. Й.

Дорогі краяни, коли хочете набути добру і урожайну землю і за малою річною сплатою, то прошу голоситись до мене а я вас обвезу і покажу всі ті фарми які маю до сродання. Адрес до мене: STEVE PRYTULA, Verona Sta., N. Y. 75-76

ЖМІЄЧНИК є одним з найліпших домашних ліків і певним средством проти ревматизму, болів плечий, коленя і болів грудий. Є помічне на болї голови, на болї суставів у рук і ніг, на легкий параліж карку, болї горла і зубів. СЕЙ ЛІК Є ВИРОБУ СЛАВНОГО Д-РА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

Відносіть ся до ґенерального агента, залучаючи 3-центову марку на відповідь. 38ч—

MIKE FEDIW,
8 WASHINGTON AVE.,
HASTING ON HUDSON, N. Y.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

має великий склад книжок всякого рода: історії, повісти, оповіданя, байки, казки, поезії, співанники, молитвенники, образи патріотичні, релігійні і много инших річий. Пишіть по каталоґ на адресу:

UKRAINSKA KNYHARNIA, 66ч
168 E. 4th Street, New York, N. Y.

ВИНАХІДНИКИ

Вишліть мені модель або рисунок Вашого винаходу для еґзамінації. 37чс—

Жадайте мою книжочку винаходів п. з. „ПОРАДНИК ДЛЯ ВИНАХІДНИКІВ", котру отримаєте ДАРОМ.—Пишіть до меен по українськи.

Marcin Labiner,
Reg. Patent Atty. (S.),
15 PARK ROW, NEW YORK

ГАРНЕ ЛИЦЕ

і принадна цера, не скриють НЕФОРЕМНОЇ БУДОВИ ТІЛА.

Женщини з кождої категорії стремлять до захованя або осягненя форемної і милої форми тіла і простої постави, однак тисячі борять ся зі страшною противностию, задля невластивого піддержуваня черевних частий, то є черева.

Женщини, котрі розуміють, що стиль і добре здоровле можуть іти рука в руку, повинні уживати **Goodform Reducer-Supporter** відкидаючи все друге, яке помагає для набутя рухів ходу, красоти будови тілесної, рівноваги в поставі, та додаткову підпору, яку звичайні бандажі ані ґорсети не дадуть. В наслідок сего набуваєсь ліпшого здоровля, як і більшу красоту. 37ч—

Наглядно можна бачити на сім образци, як **Goodform Reducer-Supporter** є припасований і притикає до тіла, яка чудова форма, яка правильна стать, яка красота форми, яка чарівна поза, а тоді мож зрозуміти, длячого **Goodform Reducer-Supporter** є так вельми пожаданий для женщин.

Підпора і забезпечене можливе сим ново-опатентованим Goodform Reducer-Supporter.

ДАРОМ! ДАРОМ! ДАРОМ!

Коли уживаєте який небудь бандаж черевний, або коли напишете сейчас, то вишлемо Вам ДАРОМ подрібні інформації, як також мапу анатомії і рисунки сего чудового винаходу.

GOODFORM MFG COMPANY,
3651 Mills Bldg., St. Louis, Mo.

ПЕТРО ЯРЕМА
РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ВИПОЗИЧАЄ КЕРИЧІ НА ВЕСІЛЯ, ХРЕСТИНИ І ВСЯКІ ДРУГІ ЗАБАВИ.
115 Ave. A., NEW YORK, N.Y.
Telephone: Orchard 2568.

ПЕРШИЙ В АМЕРИЦІ.

Клич „Перший в Америці" уживаний через Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина, в тих трех словах вискаже Вам цілу історію. Сей знаменитий лік появився на ринку перед трийцяти роками як перше Гірке Вино в Америці. Піонер з давних днів, котрий завсігди старшує і жадне друге средство йому не дорівнає. А також є він перший в якости. Завсігди можете числити на Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина, коли хочете позбутися слабого апетиту, запору, вітрів і биття серця по ужиттю декотрої поживи, болю голови і т. д. Він помагає при травленю і спричинює здоровий апетит. Ваш аптикар або продавець ліків спровадить Вам його скоро, коли засіб вичерпаний, домагайтеся правдивого Трінера Американського Еліксіру Гіркого Вина, або в случаях других недомагань, Трінера Ангеліка Тоніку, Трінера Лініменту, Трінера Антипутріну і т. д., а не принимайте фальсіфікатів;—JOSEPH TRINER COMPANY, 1333-1345 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Z-G-HERBS

ГЕРБАТА 12, 15. 17

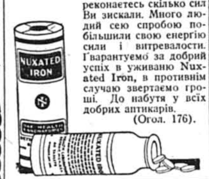
і инші нумера можна набути під адресою: 70-79

UKRAINIAN BAZAR,
168 E. 4th Street, New York, N. Y.

NUXATED IRON

Коли Ви не є сильні або здорові, то для власного добра Ви повинні зробити слідуючу пробу: Переконайте ся, як довго можете робити або як довго можете ходити без умученя. Опісля зажийте дві пять гранові пілї Nuxated Iron що дня три рази по кождім їдженю. По двох тижнях поновте передну спробу, а переконаетесь скілько сил Ви зискали. Много людий сею спробою побільшили свою енерґію сили і витревалости. Ґварантуємо за добрий успіх в уживаню Nuxated Iron, в противнім случаю звертаємо гроші. До набутя у всіх добрих аптикарів. (Огол. 176).

НОВОСТИ! НОВОСТИ! НОВОСТИ!

Найбільше придатним і практичним для Вашої оборони в случаях всіх нападів є **НІЖ РЕВОЛЬВЕР**

котрий Ви уживаєте що дня як ніж, а в случаях можете ужити його як револьвера, 22 каліброврго. 53,61,8,76

НІЖ-РЕВОЛЬВЕР се не є забавка, але се є найпридатнійша і найпрактичнійша річ. Коли він є зложений, то виглядає як сцизорик, 3 цалі довгий, вістря зроблені з найліпшої стали а окладинки є виложені нікльом. Кулі є скриті в ножи а також і вістря, коли Ви потребуєте ножа, то лише отворите і можете уживати, а в случаю небезпеки лише потисніть пружину а вилетить 22 каліборвий стріл. **Фактом є, що се є добрий винахід.** Другі продають ті ножі по 12 долярів і більше, але ми будемо продавати лише через короткий час по $6.65, то є по гуртовній ціні, бо хочемо, щоби люди познакомилися з тими ножами. Ми не маємо дуже великого засобу тих ножів, бо лише около три тисячі. Тому не зволікайте але пишіть нині. Зі замовленнєм залучіть 25 центів, а решту доплатите як отримаєте сей чудовий **Ножик-Револьтер на Вашу адресу.**

ALL WORLD EXPORTERS, Dep. 360,
1010 No. Ashland Ave., Chicago, Ill.

СЛАВНИЙ БОЛГАРСЬКИЙ ЧАЙ НА КРОВ.

Дешевий домашний лік уживаний міліонами людий для захованя здоровля і забезпеченняся перед недугами.

Чому має хтонебудь хоріти або попадати в розпуку задля слабого здоровля, коли за кілька центів вони можуть набути у свого аптикаря чистий зільний тонік на кров? Випийте горня запареного чаю перед спаннєм раз або два рази тижнево і найдіть для себе полекшу. Ви будете почуватись о кілька літ молодші. Ваші очи запроміняють; ваше тіло знов стане виразом здоровля і Ви тоді будете розсказувати і поручати другим Вашим приятелям Болгарський Чай на Кров. Ідіть до Вашого аптикаря і жадайте Von Schlick's Bulgarian Tea, малу аптичну коробку. Коли там її нема, то ПОВИННІ дістати її сейчас. Ми сейчас вишлемо Вам обезпеченою посилкою і оплатимо почту, нашу велику на 5 місяців вистарчаючу коробку за $1.25, або 3 коробки за $3.15, або 6 коробок за $5.25. Адресуйте: Marvel Products Co., 29 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.

ПЕРЕСИЛКУ ГРОШИЙ ДОЛЯРОВИМИ ЧЕКАМИ ДО ГАЛИЧИНИ І БУКОВИНИ

ПЕРЕПРОВАДЖУЄ УСПІШНО ПРАВНИЙ ЗАСТУПНИК AMERICAN EXPRESS CO.,

ГРИГОРІЙ КУРДИДИК,

Амерікан Експрес Ко. виплачує гроші через свої заступства в ГАЛИЧИНІ І БУКОВИНІ на всі долярові чеки за оказаннем поквітування. Листи грошеві і листи з чеками асекурує і видає полісу асекураційну при посилці. — В справі пересилки гроший, купна шіфкарт, спровадження родин із старого краю відносіться з довірєм до правного і кавціонованого заступника-Українця Амерікен Експрес Ко., а будете чесно і совісно обслужені. 76чв—

ГРИГОРІЙ КУРДИДИК 318 BROADWAY, NEW YORK CITY.

Др. КАУФМАН ГОВОРИТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ

Єсли хочете совісної поради в якій небудь Вашій недузі, прийдіть до д-ра КАУФМАНА, в ним в рідній мові поговорите, він Вам скаже відразу, і пізнає ся на Вашій недузі, чи Вам лічене що поможе.

Др. Кауфман ЛІЧИТЬ всі отсі недуги: МУЖЕСЬКІ І ЖІНОЧІ. Задуху (астму) лічить новою машиною приміняючи електрику і помповане воздуху. ДР. КАУФМАН лічить затроєня і неправильности крови, ревматизм, ломане костий, болі голови, завороти, болі крижий, недуги жолудка, катар легких і жолудка, нирок, міхура, параліж, випадане волося. Лічить всі жіночі недуги, яко АКУШЕР СПЕЦІЯЛІСТ ЛІЧИТЬ УСПІШНО ІНФЛЮЕНЦУ І ЗАПАЛЕНЄ ЛЕГКИХ.

S. M. KAUFMAN 111 E. 7th STREET, NEW YORK CITY

Год. офісові: що дня від 9. рано до 8. веч., в неділю від 8. рано до 4. пополудни. — Телефон Орчард 6352.

КОЛИ ВИ Є НЕДУЖІ

ДР. РУССЕЛЬ

Першою річею, яку Ви хотіли би знати є „ДЕ НАЙТИ ДОБРОГО ЛІКАРЯ".

Коли Ви звернете свої кроки до офісу Д-РА РУССЕЛЯ, 176 EAST JEFFERSON AVE., ОДНІ ДВЕРІ НА СХІД ВІД ВУДВАРД ЕВЕНЮ, ДІТРОЙТ, МІШ., там найдете без втрати часу ДОСВІДЧЕНОГО СПЕЦІЯЛІСТА, за котрим Ви шукаєте. Коли навідаєтесь у Д-РА РУССЕЛЯ, Ви побачите, що він дуже старанно досліджує стан Вашої недуги, щоби віднайти докладно де і нащо Ви терпите. Його офіси є заосмотрені найновійшими науковими апаратами. При їх застосованню і широкому знанню недуг самим д-ром Русcельом, всякі ошибки є неможливі.

МОЇ ЧУДОВІ УСПІХИ

в лїченю недуг як острих так і хронічних, є наслідком того, що я досліджував сі недуги через ціле моє життє. В додатку мої офіси є заосмотрені в найновійші інструменти і прилади, електричні, вібраційні і механичні, і не щадиться нічого, що лише може бути корисне для моїх пацієнтів. Коли мене відвідаєте сейчас, то будете могли оцінити, чи Ви повинні чекати дальше аж проминє всяка надія до вилічення себе з недуги, без згляду який є її стан або як вона довго треває. Затим коли хочете зїстати вилічені, наука і досвід приверне Вас знов до сили, здоровля і щастя

ПОРАДА І БАДАНЄ ДАРОМ.

ГОДИНИ ОФІСОВІ: від 9-ої рано до 8-ої вечер. В неділі від 10-ої рано до 2-ої пополудни.

DR. RUSSELL, 176 EAST JEFFERSON AVE., одні двері на схід від Woodward Avenue. DETROIT, MICH.

Звісний Dr. GREY Спеціяліст

ПОНАД 30 ЛІТ
В ШТУЧНІМ ЛІЧЕНЮ ЕЛЕКТРИКОЮ

117 E. 17th St., БЛИЗЬКО UNION SQUARE New York City.

Він уже вилічив тисячі людий і бажав би і Вас вилічити, коли терпите на нирки або міхур, скірну недугу, ечему, пропуклину, гемороїди, фістулу, ревматизм, невральгію, нервовість, болї крижий, слабости носа, горла і жолудка, кашель, застуду, запалене легких або всяку иншу хронічну недугу. Коли лікар, який лічив Вас ще не вилічив Вас, ідіть до добре звісного і давно основаного офісу д-ра Ґрея, бо він вилічить те, чого другі не могли.

ПОРАДА ДАРОМ. — ЛІКИ $1.00.

За професійну обслугу числить низькі ціни.
Години: від 9-ої до 8-ої; в неділі від 9-ої до 3-ої.

ХОРІ МУЩИНИ

або женщини, котрі терплять на нервовість, на хронічні або застарілі слабости, нехай зайдуть до др. Кавфмана, спеціялїста, під ч. 607 Маркет улиця, Філядельфія, Па., і забудуть свої клопоти. Він має 20 літ досьвіду і спеціяліст може скорше віднайти причину ваших дійсних клопотів. Він може Вам дати поміч яка в коротці приверне Вам нове добре здоровле.

Він має в своїм офісі всі нові апарати до оглянення хорих, як ЕКС-РЕЙ машину і инше, і є так випосажений, що може робити розклад крови, аналїзу урини, та инше.

Він має нові електричні апарати для обслуги людий на слідуючі слабости:

СТЕТІК ЕЛЕКТРИСИТИ—На нервові клопоти.
ОЗОН ІНГАЛЕЙШЕН—На всі хороби легких, бронхітіс і катар.
ЕЛЕКТРІК ОСКІЛЕЙТОР—На болї нирок, жолудка, внутренностей, хребта і инше.
ГАЙ ФРЕКВЕНСИ ВАОЛЕТ РЕЙ—На ревматизм, запалене, штивність і подібні слабости.

Читайте, що говорить вдячний пацієнт по тім, як його лічив через короткий час др. Кавфман:

„Мій дорогий доктор Кавфман:

„Велика дяка Вам за вилічене мене по короткім лїченю.

„Мій клопіт був сей, що я мусів вставати в ночи 5 або 6 разів відливати воду і чувем при сїм великий біль. З тим прийшов я лічити ся. Я сказав Вам, що я терплю на се від 18 літ і Ви мене лічили від Авг. 29. до Окт. 20 1919 і вилічили мене зовсім докладно.

„Кождий, котрий має хоробу сего рода, повинен їти до Вас на лїчене, а я певний, що скоро буде вилічений.

„Дуже вдячний Вам за се, що Ви зробили для мене.

Ваш пацієнт,

(Адреса на жадане). „No. 8862—Й. Лайон".

Dr. CAUFFMAN, 607 MARKET STREET, PHILADELPHIA, PA.

Кождий мущина і женщина, які є хорі, можуть мати огляднии лїкарські даром, позаяк оглядини і порада є безплатні. Години офісові від 9. рано до 8. вечер. В неділю від 10. рано до 1. пополудни.

ВИЇЗД ДО СТАРОГО КРАЮ

дійшов таких розмірів серед тутешних Українців, що не від річи буде звернути увагу В-пов. Земляків на найбільшу славянську інституцію—на

СТЕЙТОВИЙ БАНК БОСАКА
В СКРЕНТОН, ПА.

та на його ШИФКАРТОВИЙ ВІДДІЛ, де подорожуючі можуть дістати даром всякі ІНФОРМАЦІЇ, ПОРАДУ І ВКАЗІВКИ, як, коли і куди їхати і де

КУПУВАТИ ШИФКАРТУ

СТЕЙТОВИЙ БАНК БОСАКА

обслужить успішно кождого у своїм заграничнім відділі, дістане для вас місце на НАЙЛУЧШІМ КОРАБЛИ, ОХОРОНИТЬ ВАС перед ошуканцями і забеспечить вам дорогу аж до ВАШОГО СЕЛА ЧИ МІСТА В СТАРІМ КРАЮ.

Коли вибираєтеся в дорогу до старого краю, або як хочете спровадити своїх рідних до Америки, так удавайтесь з повним довірєм до

СТЕЙТОВОГО БАНКУ БОСАКА
В СКРЕНТОН, ПА.

ТУТ МОЖЕТЕ також складати свої ощадности, де вони будуть беспечні і будуть приносити вам процент;

ТУТ МОЖЕТЕ беспечно, скоро і по найвисшім деннім курсі вислати гроші до старого краю;

ТУТ МОЖЕТЕ полагодити всі свої краєві судові і нотаріяльні справи. 71—

Приходіть особисто або пишіть—порада даром.

BOSAK STATE BANK
SCRANTON, PENNA.

ЧИ НЕ ЧУЄТЕСЬ ДОСИТЬ СИЛЬНИМ?

Чи не чуєтесь досить сильним.

Чи не відчуваєте часами горячого напливу крови на лици?

Чи Ваші очи стратили свій блеск та живість?

Ми маємо славне средство на приверненнє здоровля

PARTOGLORY

котре відживлює кров і нерви. Партоґльорі є средством, яке відживляє ціле Ваше тіло, привертає також сили і творить нову червону кров.

Відживляє і побуджує нерви, достарчуючи їм потрібних складників мінеральних.

Партоґльорі, славний еліксір, є звісний усюди і уживаний через всіх, котрі потребують доброго натурального средства до привернення здоровля. Одержуємо письма від богатьох осіб, котрі доносять нам як знамениту поміч принесла їм Партоґльорі і складають нам подяку.

Ви рівнож будете нам вдячні за се средство.

Фляшочка того славного Еліксіру коштує одного доляра і 25 центів. Для вигоди купуючих, висилаємо 5 фляшок тільки за $5.00. Усі листи з замовленнями і грішми належить надсилати на адресу:

APTEKA PARTOSA
160 Second Avenue, New York

ФАРМИ НА ПРОДАЖ!

Родимці! Коли Ви хочете купити собі добру фарму, то приїдьте до Ром, Н. Й., де вже осідлилося богато Українців. Фарма — се більша половина здоровля і життя, а тепер якраз пора купити собі добру фарму і бути незалежним. Фарми є до вибору, дорозші і таньші, а іменно:

1) Фарма 95 акрів, гарні будинки, 4 корови, 2 ялівки, 2 гарні коні, безроги, стадо курий і знаряди рільничі. Ціна $5.500, вплати $3.000.

2) Фарма 49 акрів, добрі будинки, 8 дійних коров, 1 ялівка, 5 телят, 2 добрі коні, стадо курий, знаряди рільничі. Ціна $4.500, вплати $3.000 а решта на річні сплати. 75-77

Тут купите фарму від самого властителя. По близші пояснення пишіть до: Н. КАЛАКУНЯК, 149½ E. Whitesboro St., Rome, N. Y.

УКРАЇНСЬКИЙ ДОКТОР

ДР. М. МІЛОЄВИЧ

бувший воєнний доктор в старім краю. 70чс83

DR. M. MILOJEVICH,
417 WOOD STREET,
PITTSBURGH, PA.

До КРАЮ!

УКРАЇНЦІ! По що Вам даватися ошукувати ріжним агентам-самозванцям. Ми висилаємо сотки людий кождого тижня до старого краю на найбільших і найшвидших кораблях до всіх портів Европи без жадних клопотів і великих видатків.

Тисячі людий присилають до нас листи зі старого краю дякуючи нам за чесну обслугу. Ми не хочемо Вас здерти, але радо помагаємо у всіх справах безплатно і совісно.

Продаємо шифкарти з колійовим білетом до Відня, Варшави, Кракова, Львова і инших місцевостий по найнизших компанійних цінах. Щоби не чекати в Ню Йорку і не тратити часу і гроший, присилайте сейчас завдатки на зарезервоване місць.

Пашпорти виробляємо в кількох днях. Куфри асекуруємо від випадків, аж до Вашої місцевости.

Гроші до краю посилаємо по найнизшім курсі і з повною гарантією.

За всіми інформаціями пишіть лише до нас, а не пожалуєте.

MORRIS ENGEL, Ukrainian Banker
129 GREENWICH STREET, NEW YORK, N. Y.

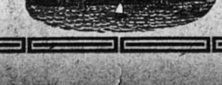

УКРАЇНЦІ! ДОРОГА ОТВОРЕНА!

ШИФКАРТИ НА ВСІ ЛІНІЇ ПО КОМПАНІЧНИХ ЦІНАХ.

Пишіть зараз то Вам пораджу як обійтися в справі видістання пашпорту і всіх вказівок подорожи, до: 59—

І. ГЕРЦ, Банкир і Нотар,
224 WEST 34th STREET, NEW YORK, N. Y.

ЗАПІР Є ЗРАДЛИВИЙ ЯК ВУЖ!

Атакує людий, коли сего найменше сподіваються, без згляду на вік. Тому тримайтесь все обережно перед запором.

Не легковажіть найменьших обявів і давайте безустанно позір на ваш жолудок чи він є в добрім стані, чи регулярно випорожнюється, бо здоровий, добре травлячий жолудок, се найліпше забезпеченнє проти всяким недугам.

Коли жолудок Ваш не травить, коли чуєте отяжілість, маєте згагу, біль голови, несмак в губі, брак апетиту, те все означає, що Ваш жолудок не є в порядку, а в наслідок сего і цілий орґанізм є ослаблений і податний до атаків всіляких недуг.

Уважайте за свій обовязок удержувати жолудок в добрім стані, усуваючи сейчас запір.

Кальварійське Вино Лічниче є найновійшим средством на запір. Ділає лагідно, але певно і не викликує ніяких забурень як се викликують другі средства розвільняючі.

Кальварійське Вино не посідає закрасок.

Ґаранція. Позаяк ми знаємо, що Кальварійське Вино Лічниче є таким як ми описуємо, тому звернемо кождому гроші хто докаже, що таким не є.

Чи можете жадати ліпшої ґаранції?

ОДНА БУТЕЛЬКА $1.50 І 6 ЦЕНТІВ ПОДАТКУ.

До набутя в ліпших аптиках, у аґентів або прямо у фабрикантів:

D. WROBLEWSKI & CO.,
M-1
196 E. FOURTH STREET,
NEW YORK, N. Y.

ФАРМИ В СТЕЙТІ НЮ ЙОРК, Н. Й.

1) 37 акрів фарма, 12 акрів ліса, решта орної землі. Дім потребує направи, стайня добра, овочеві дерева, води доволі, 2 милі від міста і фабрик. Ціна $2.500, вплати потреба $900.

2) 35 акрів фарма, 5 акрів ліса, 5 миль від великого міста Ютіка, Н. Й., дім дуже добрий на 6 кімнат, стайня мальована, води доволі. Ціна $2.000, вплати $800.

3) 55 акрів фарма, ліс, дерева овочеві, 4 милі від Ютіка, Н. Й. Чверть милі від стейтової дороги, вода при хаті, добрий дім на 7 кімнат, стайня для худоби, коні, возівня, хлів і курник. Ціна $3.000, вплати $1200.

4) 75 акрів, 5 миль від Ютіка, Н. Й. добрий дім з 7 кімнатами, стайня, знаряди рільничі, ліс і вода. Ціна $3.500, вплати $1200. Дуже добре купно.

5) 81 акрів, 12 акрів грубого ліса, 10 пасовиска, дім з 9 кімнат, 2 стайні, 4 милі від Ютіка, Н. Й., 5 коров, 2 ялівки, 1 теля, 1 бугай, 2 коні, кури, упряж і знаряди рільничі. Фарма засіяна: 20 акрів вівса, 50 бушлів картофель засаджено, ½ бушля фасолі, огородова ярина. Ціна $6.000, вплати $2.500.

6) 90 акрів фарма, 5 миль від Ютіка, Н. Й., добрі забудовання, 5 коров, 2 гарні коні, 5 ялівок, 4 безроги, стадо курий, всіляке знадібя рільничі. Ціна $5.700 вплати $2.500. Властитель попав в недугу і не може працювати.

7) 75 акрів, ліс, дім, стайня, 5 миль від Ютіка, Н. Й., добре місце. Ціна: $2.000, вплати $900.

8) 78 акрів рівної землі, ліс, 6 миль від Ютіка. Дім на 7 кімнат, стайня для худоби і коний, 4 корови, 2 ялівки, 2 коні, упряж, знадібє рільниче, стадо курий. Ціна $4500. 76-78

Сі фарми продають впрост властителі, за нашим посередництвом. Проситься голосити сейчас до:

DYMINSKI & PRZYBYLOWICZ,
1202 BLEECKER ST., UTICA, N. Y.

ЩОСЬ НОВОГО! Найбільше цікава новість яку Ви стрічали. Незвичайно корисна і оздібна річ. Окладинки сего сцизорика є гарно окрашені зобох сторін. Має два сильні вістря з найліпшої стали. Наш засіб скоро розходиться. Замовіть сейчас. Ціна $1.50. Витніть се оголошенне, залучіть 10 цнт. марками, подайте імя і адресу а ножик Вам прийде на C. O. D. — AMERICAN SALES CO., Dep. K-101, Sta. D, Box 131, New York, N. Y. 67ч76

Телефон: 3533 W.-Linden

А. ШАТКОСКІ
ПОГРЕБНИК

Карети і автомобілі на весілля, хрестини і похорони. Цьвіти і букети шлюбні. Похорони уряджує гарно і дешевше як инші.

Wood Ave., Linden, N. J.

Другий офіс: 58ч79
231 Elizabeth Avenue,
Elizabeth, N. J.
Telephone: 586-W.

ЯК МОСКАЛІ В АМЕРИЦІ ВИПРОБОВУЮТЬ „САМОВИЗНАЧЕННЄ".

Деякі люди так задурманилися російським большевизмом, що нехай той російський большевик плює йому в лице, а він і се вважає добрим.

От для приміру подамо тут такий факт, що покаже, кого то російські большевики заставляють рішати про Україну і Білорусь.

В нас в Ню Йорку виходить московська большевицька ґазета „Русский Голос". І от та ґазета перепроваджує між своїми читачами голосованнє: ставить їм три питання 1) Чи Україна і Білорусь мають бути самостійними; 2) чи мають бути з Росією; 3) чи мають бути з Польщею?

Згадана ґазета подала вже вислід голосовання за 8 днів і для нас сей вислід дуже інтересний з ріжних боків. Я подам тут найперше голосованнє щодо України і тут ми найперше побачимо, якої то народности люди голосують в справі України.

Сей вислід голосовання є такий:

З ким повинна бути Україна?

Народність	З сов. Росією:	Самост.:	Польщею:
Українці	3921	86	1
Білороси	1743	9	1
Великороси	100	4	1
Поляки	156	8	5
Жиди	39	0	0
Карпатороси	17	0	0
Литовці	69	0	0
Болгари	0	3	0
Естонець	1	0	0
Сибіряки	2	0	0
Чех	1	0	0
Американці	3	7	0
Німці	1	15	0
Латиші	13	0	0
Кірґіз	1	0	0
Молдавани	2	0	0
Галичани	29	0	0
Мордвин	0	1	0
Разом	5591	133	8

З ким повинна бути Білорусь?

Народність	З сов. Росією:	Самост.:	Польщею:
Білороси	4129	9	1
Українці	1398	11	1
Великороси	98	4	1
Поляки	152	11	4
Жиди	36	0	0
Карпатороси	16	1	0
Литовці	65	0	0
Болгари	0	3	0
Естонці	1	0	0
Сибіряки	2	0	0
Чех	1	0	0
Американці	3	7	0
Німці	1	15	0
Латиші	13	0	0
Кірґіз	1	0	0
Молдавани	2	0	0
Галичани	29	0	0
Мордвин	0	1	0
Разом	5945	62	7

Коли приглянутись близше сим табличкам, то побачимо дещо дуже інтересне.

Перше всього впадає в очи, що московська ґазета має так мало Москалів між голосуючими, бо всього сотку. Зате Українців в справі України голосувало близко 4.000, а Білорусів 1.700, а знов у справі Білоруси голосувало понад 4,000 Білорусів, а около 1.400 Українців. Деж Москалі? Аджеж московська ґазета повинна мати головно Москалів передплатниками і читачами, а тимчасом бачимо якраз противне. Самих Українців і Білорусів голосувало 8.000, а Москалів ледви 100. І невжеж справді всі не-Москалі так рвуться за московською большевицькою ґазетою, а Москалі не хочуть її читати? Таке виходить!

Дальше інтересні голосуючі щодо народности. Коли не числити Українців і Білорусів, о яких справу ходило, то всіх решта голосувало в справі України і Білоруси 17 чужих народностий. Видно, що Москалі признають право рішати про долю України й Білоруси всім своїм одномишленникам, якої народности вони би не були і з котрої сторони світа не походили би. Та може хтось сказати:

— Що-ж, може ті всі голосуючі, якої-б народности вони не були, походять з України, жили там давнійше і тому мають право рішати про українську справу.

Колиб так... Тілько наведені таблички показують, що справа мається зовсім инакше. Досить порівнати число голосів на обох табличках, щоби побачити, що про одну і другу справу голосували тісамі люди, бо число голосів загально однакове з виїмкою двох найбільших, де ріжниця значнійша — а прецінь ті самі люди не могли мешкати рівночасно на Україні і на Білоруси, щоби мали право про оба ті краї рішати.

Також число Українців і Білорусів більше навіть ніж підозріле. Коли ґазета переводить голосованнє, то між всіми своїми читачами, а вже передівсім своїми Москалями, чому отже Українців набрало ся аж 4,000, Білорусів понад 4.000, а Москалів (Великоросів ледво 100. Невжеж московська ґазета тримається лиш не-Москалями? І чи се так Москалі не позаписували себе за Українців і Білорусів, щоби надати більше сили вислідови голосовання, або таки сама редакція не поперехрещувала їх по свому.

Ось така московсько-большевицька справедливість!

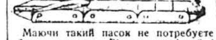
Н. Й.

ЕКСТРА! ФАРМИ! ЕКСТРА!

150 АКРОВА ФАРМА, 50 акрів чистого поля засіяного збіжем і засаджено яриною, 100 акрів пасовиско і ліс. Гавз новий, 5 румів з кухнею укінчено а 6 румів недокінчених, два сади, яблока, пічеса і сливки. Всі знаряди фармерські, дві косарки, два плуги, дві борони, два тяжкі вози і гарний кінь до їзди, 4 корови молочні, дві пари волів, одні річні а другі дво-річні, одна безрога і 30 курий. — Гавз новий, добра стодола, шопа, хлів і стайні. Властитель з причини виїзду до старого краю спродасть дуже дешево цілу фарму з всіма знарядами за $5.000, а лише саму фарму без знарядів за $3.500. По всі інформації пишіть на адресу: 76,77,79

MR. P. HRYHORAK,
P. O. Box 28, Sta. D, New York, N. Y.

$800 ВКРАЛИ З КУФРА.

Маючи такий пасок не потребуєте обавлятися того. Він є незамітний і можна його носити на верху сорочки. Звичайна ціна сего пояса є $2.00, але ми його будем продавати через короткий час по $1.00. Сім поясів за $5.00. Витніть се оголошенне і причипіть один доляр до него, сьогодня, сейчас і вишліть до: AMERICAN SALES CO., Dep. B-55, Sta. D, Box 131 New York, N. Y. 67ч79

ПЕРШОРЯДНА УКРАЇНСЬКА

АПТИКА І ДРОҐУЕРІЯ

МИХАЙЛО УГОРЧАК,
(Давнійше C. J. McCloskey)
216 Washington St., cor. Sussex St. Jersey City, N. J.

Приладжує ліки після лікарських рецепт скоро, сумлінно і по умиркованій ціні. Має на складі великий засіб ріжнородних зел і корінів, всі американські і заграничні патентовані ліки, масти, пілі і т. и., великий вибір перфум, пудрів і других косметиків і взагалі все, що входить в обсяг аптики і дроґуерії. Морожене і Сода.

Довголітна практика і фахові державні дипльоми дають найкрасшу запоруку сумлінної, скорої і гречної обслуги. 107ч—

Отворене кождого дня в тижни включаючи неділі і сьвята від 8-ої год. рано до 11-ої вечер.

ОХОРОННЕ І ДОБРЕ ДЛЯ ВАС І ВАШИХ ДІТИЙ

COLGATE'S TALCUM POWDER відповідає медичним правилам діточих шпиталів.

Є антисептичний і холодить подразнене і спітніле тіло а коли його посипати по тілі дитини, то він осушить тіло і успокоїть дитину.

Женщини находять Colgate's Talcum знаменитим для їх тоалети а мущини уживають його радо по голенню. Уживайте в часі горячої пори, коли пріє.

Жадайте Colgate's Talcum в знаним Вам складі.

Коли бажаєте книжки яка скаже Вам, як кормити і доглядати дитину, вишліть 10 центів і жадайте "Colgate's Baby Book." Colgate & Co., New York.

COLGATE'S TALC POWDER

ШИФКАРТИ НА УКРАЇНУ

Дорога на Україну вже ОТВОРЕНА. Висилаємо сотки Українців до вітчини через Гамбург, Тріест, Відень, Львів, Францію, та другі місцевости. Шифкарти дуже тані. Зголошуйтесь особисто або листовно.

ГРОШІ НА УКРАЇНУ

Спішіть ся посилати гроші, бо курс тепер дуже низький. З Галичини дістаємо тисячі поквітовань на отримані гроші. Гарантуємо за кождий цент. Пишіть, або зголошуйтесь особисто. 42—

ВИРОБЛЯЄМО ПАШПОРТИ НА УКРАЇНУ

За кілька днів кождому виробимо пашпорт потрібний на виїзд до України. Памятайте адресу:

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ БАНКОВИЙ
GOLDBERGER & GOODMAN, УПОВАЖНЕНИЙ БАНКИР,
136 EAST 42ND STREET, NEW YORK, N. Y.

PAIN-EXPELLER

Більше як пятьдесять літ Пейн Експелер був уживаний по цілім сьвіті через міліони людий, котрі знайшли в нім велику поміч на болі ревматизму, невральгію, перестуду, біль горла, болі в грудях і плечей, симптоми інфлюензи.

Правдивий Пейн-Експелер носить нашу фабричну марку ЯКОР на пачці, як і наклейку на самій фляшці. Уважайте на сю продажну марку при купованю оскільки хочете добрий старий Пейн Експелер, котрий приніс вигоду до богатьох хат через дві ґенерації.

Пейн Експелер продаєть ся всюди де продаєть ся лікарства 35 центів і 70 центів за фляшку.

Вироблюваний через:

F. AD. RICHTER AND COMPANY,
326-330 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

ДОРОГА НА УКРАЇНУ ОТВЕРТА

Хочете їхати до старого краю, призайдіть або приходіть до нас а ми о призволі на виїзд постараємося до кількох днів. 48—

Посилайте гроші лише через нас.

По всякі інформації звертайтеся на адресу:

HENRY J. SCHNITZER STATE BANK,
141 WASHINGTON STREET, NEW YORK, N. Y.

ДАРОМ! ДЕВЯТЬ ПРЕДМЕТІВ ДАРОМ!

Cпевностю ні оден з читачів не мав спосібности до днесь користати з так чудової оферти, яку вам тут представляємо. Годинник який бачите тут на ілюстрації, є найліпшої марки, виробу годинників американських. А щоби дати спосібність кождому набути сей дорогоцінний годинник, який послужить вам на довгі роки ми на короткий час знижили його ціну і протягом 30 днів будемо спродавати по ціні фабричній. Годинник золотий (Gold Filled), середного формату, артистично гравірований і ґварантований на довгі роки, марки Illinois Watch Case Co. Машина чисто ніклева, висаджена правдивими каменями і ґварантована на 25 літ. Час держить як найточнійше і не псуєся так скоро як котрі инші годинники, длятого весь світ узнає сі годинники за найліпші, а хто уже має такий годинник то вміє оцінити його вартість і спевностю не віддавби його нікому за жадну ціну, бо хотяйбисьте не знати кілько заплатили за годинник то ліпшого вдоволення вам не дасть як отсей котрого реґулярна ціна є $20.00. Ми лиш в цілі запізнання Впов. Читачів з годинниками найліпшої марки, американського виробу, протягом сего місяця будемо спродавати їх по ціні низше фабричної бо лише за $12.95. 73ч82

УВАГА. Понеже ми означили на 30-дневну випродаж лише 2.000 годинників, тож радимо кождому з читачів поспішитись з замовленнем, а отримаєте девять вартісних предметів ЗОВСІМ ДАРОМ. 1) Автоматичне шило, котрим кождий оден направить собі обуве, чи то упряж, воно шиє так як машина, бо бере два штихи за одним разом і то з обох сторін, 2 голки і 25 ярдів шевської дратви додаємо з кождим шилом. 2) Шовковий ґерданець до годинника. 3) Автоматична машинка до стрижения волося, нею кождий оден спустить собі волося як лише схоче, без жадної науки. 4) Гарний кишенковий гребінець. 5) Золотий (Gold Filled) перстень з вашим іменем. 6) Патентовий ланцющок на ключі. 7) Новий і уліпшений Стереоскоп, який побільшає малий предмет в природній величині, до сего додаємо 50 ріжнородних образців. 8) Гарна бурштинова циґарничка. 9) Барометер, найновійший винахід, який показує зміну погоди з днесь на завтра. Апарат сей збудований у формі хатки, в котрій знаходиться двоє людий, себто чоловік і жінка. Приміром погоду віщує жінка тим, що виходить з хатки, а коли завтра має падати дощ, то вона ховається а виходить чоловік з парасолею в руках. Чи не цікаві і пожиточні сі предмети для кождого з Вас? Навіть і в старім краю сі предмети будуть мати для вас неоцінену вартість, котрі отримаєте зовсім даром, коли замовите у нас повисше згаданий годинник, знаний цілому світови, не пізнійше як до 30 днів.

Жадного з девять предметів не спродаємо осібно за жадну ціну, позаяк суть вони призначені тілько на премії до годинника через 30 днів. Гроший наперед не жадаємо, витніть лише купон і подайте свою докладну адресу, разом залучіть 35 цнт. на кошт пересилки, а за товар заплатите по отриманню. Повне вдоволенне з товару абсолютно ґварантуємо або звертаємо гроші. Пишіть ще нині на адресу:

UNION SALES COMPANY,
DEP. 8., 2029 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL.

Ґварантований купон 30-дневної оферти.
Union Sales Co., 2029 W. Chicago Ave., Chicago,

Панове:—Прошу прислати мені годинник який спродаєте по ціні фабричній за $12.95, а разом девять предметів котрі даєте даром до годинника через 30 днів, на що залучаю 35 цнт. на кошт пересилки, а за товар заплачу по отриманню.

Імя ....

Адреса ....

УКРАЇНЦІ ЇДЬТЕ до КРАЮ ТІЛЬКИ ВІД АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО БЮРА В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

КОТРЕ ЄСТЬ ОДИНОКИМ УКРАЇНСЬКИМ ТОВАРИСТВОМ В АМЕРИЦІ І ОДИНОКИМ УКРАЇНСЬКИМ ОФІЦІЯЛЬНИМ РЕПРЕЗЕНТАНТОМ ВСІХ КОРАБЕЛЬНИХ ЛІНІЙ.

УКРАЇНЦІ: Купуйте шифкарти до краю і з краю для своєї родини до Америки тільки в Американсько-Українськім Бюрі в Філяделфії. Такою добродійсностию ви не тільки що будете підпомагати своє українське товариство але також будете певні що будете обслужені чесно і совісно; що не будете чекати в Ню Йорку чотири або пять тижнів на шифу а лише 24 години; будете певні що як прийдете до Філяделфії чи Ню Йорку так на стації колейовій буде чекати на вас наш чоловік котрий заопікується вами аж до відпливу корабля.

ЯК МАЄТЕ НАМІР спровадити родину до Америки так напишіть до Бюра а ми вам подамо правдиві інформації і поможемо спровадити вам вашу родину.

ПАШПОРТИ: Ми вам виробимо пашпорт за кілька днів і за дуже маленькою оплатою. Ви не мусите приїздити до Бюра, як мешкаєте задалеко від Філяделфії. Ви будете свою роботу робити а ми вам виробимо пашпорт. Не пускайтеся в дорогу без пашпорту бо вас несовісні агенти ошукають. Як дістанете пашпорт, тоді будете могли їхати від кого вам вподобається. Ті що мешкають в околиці Філяделфії просимо загостити до Бюра а ми виробимо пашпорт в протягу кількох днів.

По близші інформації пишіть:

AMERICAN UKRAINIAN BUREAU, Inc.,
322 NORTH 8TH STREET, PHILADELPHIA, PA.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і бесідників і т. д. (Ред.)

NEW YORK, N. Y.

Українське Робітниче Т-во „Поморяни" уряджує в неділю, дня 27. червня 1920 р. ВЕЛИКИЙ ПІКНІК в Belvedere Park, North Beach, L. I. Парк отворений від години 10. рано до 12. в ночи. Вступ 35 цнт. Музика власна. Доїзд до парку: З Delancey St. взяти Grand St. кару аж на місце. З 59. улиці взяти Flushing або College Point кару; всі кари North Beach ставуть коло парку. 74-77

Родимці! Комітет докладає всіх старань, а щоби сей пікнік випав як найгарнійше, рівнож приготовлюся много ріжнородних забавок і виграшок. О численну участь запрашає

КОМІТЕТ.

DETROIT, MICH.

ТОВАРИСТВО „СІЧ", ВІДДІЛ 17 уладжує представлене

ЗА НЕМАНЬ ІДУ

оперета в 4-ох діях

— котре відбудеться —

В НЕДІЛЮ, 27. ЧЕРВНЯ С. Р.

о годині 7-ій вечером

в гали парохіяльній при улици Кліперт.

На се гарне і пораз перший гране в Дітройт представлене запрошуємо всіх Українців. 75-76

Весь доход призначений для українських сиріт в Філядельфії, Па. Дириґент Андрій Стисловський.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

Оголошення женитьби не приймаємо. — За одно поміщення платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на двораз оголошення з 6 стрічок належить присилати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подане сама ціна фарми і її положене, інвентар, запаси, положене і ціна. Рішучо не приймаємо оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванням надмірної прихильности для костумера і нападів на других продавців.

Не належиться ждати відповіди на листи в справі оголошень, подаваних на адресу „Свободи", бо на такі листи адміністрація не відповідає, але пересилає їх сторонам, які подали оголошення. Від сторін належить сподіватися відповіди.

Пошукую свого мужа **ФРАНКА ДОБРОВОЛЬСЬКОГО**, з села Завадки, пов. Калуш, котрий відїхав від мене тому 3 роки, оставивши мене з малою дитиною. Він є білявий, твар потягла, середного росту. Хтоби о нім знав, або він сам, нехай голоситься до: MARIA DOBROWOLSKA, 35 Evergreen St., Rochester, N. Y. 76-9

Пошукую свого вуйка **ТЕОДОРА ГИМА**, з села Звоздвиці, пов. Сянік. Має перебувати в Елізабет, Н. Дж. Хтоби о нім знав або він сам, зволить зголоситися на адресу: STEPHEN BLYSHAK, Box 509, Monessen, Pa. 75-76

Пошукую своїх краянів **МИХАЙЛА ЦІБІЯ і ПЕТРА КІНАЩУК**, з села Угорники, повіт Товмач, Гал. Хтоби о них знав, або вони самі зволять зголоситися на адресу: MAHIJ SOLOWCZUK, Box 73, Templeton, Pa. 76-7

Пошукую **ЕМІЛЯ РОГОЖИНСЬКОГО**, котрий в 1915 р. прибув з Франції до Ню Йорку. Маю лист від його сестри П. Любовецької зі Львова. Хтоби о нім знав або він сам, зволить зголоситися на адресу: J. D. TYNDIK, Box 244, Punxsutawney, Pa. 75-76

Пошукую свого швагра **ОЛЕКСУ ТКАЧУК**, з села Красносільці, повіт Збараж, Гал. Перебував до недавна в Монтреал, Квібек, Канада. Хтоби о нім знав або він сам зволить зголоситися до: IWAN AGRES, 186 Pavonia Ave., Jersey City, N. J. 76-78

ПОТРІБНО женщини до праці в українському готели на долі міста Ню Йорку. Мешкання і харч; платня після умови. Голоситися особисто до властителя: W. LUBACK, 549 Pearl St., New York City. 77-79

Прошу **АННУ ЮРЧЕНКО** помочи мені і подати свою адресу. Поратунок конечний. Вона сама або хто про ню знає, зволить зголоситись до мене на адресу: ANNA DEMCHUK, 1907 E. 2nd Ave., New York, N. Y. 77-78

СПРОДАМО бучерню і гросерню з причини виїзду до старого краю; бизнес вироблений між Українцями і Поляками. Голоситись до адміністрації „Свободи", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 75-77

ГР.-КАТ. ПАРОХІЯ в Rochester, N. Y. пошукує дякоучителя, чоловіка характерного, з добрим голосом, уміючого провадити школу і хор. Платня $90 згляднo $110.00—о. ОЛ. РОТКО, 303 Hudson Ave., Rochester, N. Y. 75-77

ВИНАХІДНИК доброї машини пошукує спільника до опатентовання винаходу на Канаду. Прошу голоситься сими днями від 5-ої до 8-мої години вечером до: N. M. LESIUK, 358 West 38th St., New York, N. Y., 2nd floor, front. 75-76

ЗМІНА АДРЕСИ.

Подаю до відома моїм знакомим, що моя теперішна адреса звучить: J. POLYWKA, 266 Cicotte Ave., Detroit, Mich. 73-77

ДО ІНТЕРЕСОВАНИХ В СТАРІМ КРАЮ.

Шльофер-поживник, Українець, дістане стале заняттє і добру платню. Голоситись до завідателя на адресу: PETRO YAJECZNYK, 3643 E. 131st St., Cleveland, Ohio. 76

МОЛОДИЙ мущина потребує одну кімнату з обставиною при українській або словакській фамілії в Гаррісон або в Ньоарку, Н. Дж. Жадаю свідання і вечері. За саму кімнату хочу заплатити 10 до 12 дол. на місяць. Прошу голоситись листовно або між 5-ою а 7-ою вечер зайти до: Z. CHOMENKO, 8 Franklin Ave., Harrison, N. J. 75-76

НА ПРОДАЖ гросерня і бучерня. Бизнес добре вироблений і приносить добрий зиск. Властитель продає, бо замінує виїхати до краю. Голоситись по інформації до: BRONISLAW LADINSKI, 299—7th St., Jersey City, N. J. 75-78

В важній справі проситься п. **МИХАЙЛА ГРИБИКА**, котрий перебуває в Пітсбурґ, Па., щоби зголосився якстоно до: P. YAJECZNYK, 3643 E. 131st St., Cleveland, Ohio. 76

НА ПРОДАЖ гросерия і бучерня між нашими людьми і Славянами. Продаєсь з причини переходу властителя до другого бизнесу. Голоситись: SAMUEL D. COHEN, 137 Morris St., Jersey City, N. J. 76-77

Пошукую свою жену **АННУ ЛЕҐЕДЗУ**. Походить із села Ростока, повіт Доборомиль. В маю, 1919, забрала двоє дітий, 5-літну Марийко і 2-літну Ольгу, і утікла з Росіянином на імя Прокіп Крупінський. Хто би знав, де вона живе тепер, зволить ласкаво мені донести, а одержить нагороду в сумі 50 долярів. Як поверне добровільно до мене, дарую їй провину. Моя адреса: ПРОКІП ЛЕҐЕДЗА, 45 Prince Street, Newark, N. J. 76-78

ГОСПОДИНЯ знайде місце в домі священика. Зголошення проситься слати на адресу: HOSPODYNIA, c/o Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J. 76-78

НОВИНКИ.

Інтеліґентні скеби.

Робітниці, заняті при висилці форм жіночих одягів у фабриці Бутеріка в Ню Йорку, вийшли дня 24. мая б. р. на страйк, домагаючись від компанії признання юнії і юнійної платні за свою працю. З робітницями застрайкувало також кількох мущин, котрі працювали в тійсамій фабриці. По вибуху сього страйку компаністи звернулися зараз до бюра наємників Колюмбійського університету, відки прийшло 60 студентів, котрі заняли місце страйкуючих у висилковім департаменті згаданої фабрики. Сї інтеліґентні страйколоми працюють на 8-годинну шифту, яка починається пополудни і триває до півночи. Провідниця страйкуючих дівчат, панна Марія Леонард, написала письмо до д-ра Николая Мурея Бутлера, президента Колюмбійського університету, і просила його, щоби він відкликав сих страйколомів. На свою просьбу інтересована не дістала жадної відповіди. Тоді панна Леонард вислала подібну просьбу до панни Етелі Брід, секретарки бюра наємників Колюмбійського університету, від якої дістала відповідь, що вона не має контролі над молодцями і що вони є свідомі того, в яких обставинах нанялися до праці. „Ми — говорила панна Леонард до репортера нюйорської часописи „Ґлоб" — удалися до хлопців і просили їх покинути роботу. Вони побирають 75 центів на годину, а се приносить їм 36 долярів за тиждень праці, яку ми виконували за 16 долярів тижнево. Коли компаністи платять недосвідченим студентам таку платню, то чому вони не можуть заплатити її нам? Се є правильна юнійна платня для висилковців, а ми не можемо обстати за 16 долярів. Коли ми просили студентів, аби вони не скебували, то студенти висміяли нас і сказали, що вони потребують гроший".

Прогібіційні закони.

Комісар внутрішних цлових доходів, Віліям М. Віліямс, видав такий рапорт:

„Децизія найвисшого суду Злучених Держав про вісімнайцяту поправку Конституції і правне признанне прогібіції цілковито зміцняє прогібіційні закони.

„По щироcти сказавши, то вдачна адміністрація усіх законів залежить від публичного сентименту. Американський нарід все жиє згідно з законами і він постарається, щоби прогібіційні закони виповнювано таксамо як і всі другі.

„Горожани, котрі пасивно ожидали децизії найвисшого суду Злучених Держав, можуть тепер кооперувати з федеральними, стейтовими і муніципальними властями в справі дійсного уведення прогібіційних законів. В тих громадах, де робляться змагання „повалити або покрутити закони", опінія правних горожан, котра все є в більшости, може відіграти велику ролю в справедливім трактованню тих, котрі провиняться проти законів.

„Бюро довідується, що помимо того, що національний акт прогібіції увійшов в життє ще в січню 1920 року, богато людий ще не є обзнакомлені з подвійною таксою і карою, які після законів накладається на тих, котрі провиняться проти законів. Закон дає право комісарови внутрішних цлових доходів наложити подвійну таксу і кару на того, кому докажеться, що він неправно виробляв або продавав заборонений алькоголічний напиток. Ся додаткова такса не має нічого спільного з карою арештом згідно з законом. Наприклад: Як людина, не зважаючи на федеральні і стейтові закони, виробить або продасть 10 ґальонів дистильованого спирітусу, вона може бути окремо від суду покарана гривною 8.124.25 долярів.

„Кара за тайну продаж або вироблюванне алькоголю також не має нічого спільного з судовою карою і є дуже інтересна. Людина, що провинить ся проти федеральних і стейтових законів, може бути покарана 500-долярою гривною згідно з національним актом прогібіції; 300-доляровою гривною згідно з актом внутрішного доходу; 50-доляровою гривною згідно з 3244 параґрафом поправлених законів; 256.25-доляровою гривною згідно з 3176 параґрафом поправлених законів, що разом робить суму 3.806.25 долярів.

„Бюро є також дуже заінтересоване в незвичайно великім ужитку алькоголю, котрого повинно уживати лиш для конечно потрібних цілий. Се свідчить про фальсифікацію дозволу на ужиток і також нелеґальний ужиток дозволу. Методи видавання дозволів поправлено і треба сподіватися, що в кількох днях ся справа буде залагоджена.

„Нелеґальний виріб і ужиток алькоголю мусить бути викорінений".

Тайна торговля диванами.

Недостача транспортації, що перервала торговлю Росії з заграничними краями, не перешкодила торговцям диванів продовжати свою торговлю. Вони перевозили свій товар тайно через Чорне море до Константинополя і там дорого продавали. Купці торгували диванами в той спосіб, що підшивалися під імена богатих російських родин і представляли себе російськими збігцями та просили Американський Червоний Хрест, аби позволив їм перевести їх річи на шпитальних пароплавах. Вони так робили через якийсь час, але по провіренню сеї справи показалося, що вони були богатими купцями і навіть мали в Константинополи власні склади. Вони часто торгували в тих околицях Кавказу, де знаходиться індустрія диванів і шкір, роблячи там добрий інтерес.

Недавно один молодий Анґльосаксонець, що бувisланий на Кавказ продавати кухні, привіз з собою диванів і шкір вартости 10.000 фунтів стерлінґів. Приїхавши до Константинополя, він сейчас телеґрафічно повідомив свою фірму, що резиґнує зі свого становища і повернув на Кавказ шукати щастя.

Дивани і шкіри куплені на Кавказі за малі гроші продавано в Константинополи за казкові суми.

Жиди найбільшими торговцями горівки.

В місті Сен Пол, Мінн., має незадовго стати перед судом присяглих кілька осіб, вмішаних в справу перепачковування горівки цілими ваґонами. Між ними є один вініпеґський жид, Рабінович, до якого ваґон горівки вартости 25 тисяч долярів був висланий з Луісвіл. Ваґон був задержаний в Сен Пол 1. січня с. р., де Рабінович спродав горівку якомусь Чарлієви Куплінови. І лихо спочиває в тім, що після спродання горівки були люди, які хотіли ваґон обрабувати, підчас коли Джек Бурк зістав замордований.

Будуть сіяти коноплі в Канаді.

Довідано ся перед кількома днями, що манітобське правительство заінкорпорувало „Кенада Файбер Продуктс Ко." у Вініпеґу, капітал якої виносить мілїон долярів. Цілию тої компанії є занятися на велику скалю управою конопель у Манітобі, а у Вініпеґу заложити фабрику, в якій будеться виробляти прядиво, мотузки, а може навіть і полотно. Доси компанія закупила 500 акрів землі в Ібервіл, а пізнійше закупить ще яких двайцять тисяч акрів.

Каже, що забогато провінцій у Канаді.

В промові до членів „Клюбу Ротаріянс" н. К. А. Адамсон з Вініпеґу заявив, що Канада має забогато провінцій і правительств, наслідком чого населеннє мусить поносити непотрібні кошти. Він сказав однак, що на зміну тепер не час, але після його погляду то одно правительство вистарчилоб на Альберту, Саскачеван і Манітобу, а одно на сході, елімінуючи (касуючи) Онтеріо і Квебек.

Гарматна куля зломила пилу.

Пятьдесять сім літ тому британські воєнні кораблі при берегах Британської Колюмбії стріляли з гармат 25-фунтовими кулями в безмежні ліси, які тягнуться в околицях Донканського заливу. Деякі з таких куль позалітали в дерева, там заросли і всі забули про сю стрілянину.

Одна компанія будівельного матеріялу з Ванкувер витинає дерева кругом Дунканського заливу, спроваджує їх до Ванкувер і тут ріже на матеріял. Сими днями, перетинаючи одно дерево з сего заливу, пила наразз заскрипіла і стала. По довгих заходах пилу витягнено з дерева і побачено, що зуби на пилі всі поломані. Розбито дерево і побачено, що в середині дерева є великий 25-фунтовий кавалок зеліза в виді кулі і пила надтяла його з боку. Така дурничка буде коштувати около 250 долярів, аби купити таку пилу і направити дещо машинерію.

„Висша культура".

У львівськім „Вперeді" читаємо:

Перед кількома днями писав я на сему місци про „rusk-y kultur-y" з нагоди вивішення української таблиці на церкві Василіянок.

Я тоді писав, що крик польської преси утихне, а лишиться тільки таблиця на польській катедрі й українській церкві, які пригадувати-муть нашим поколінням про воєнне веремя і велику різню народів.

Та я грубо помилився, бо — таблиці на українській церкві вже нема!

Якась святотатська рука вирвала з камінням українську таблицю, не можучи знести, щоби в „польському" Львові була хочби навіть на церкві українська таблиця!

Хто з українських і польських громадян не тільки Львова але й цілого краю хоче бачити, як виглядає „висша культура", нехай пійде на улицю Зиблікевича і огляне її.

Побачить там свіжі діри на церкві, та вже не з часів польсько-української війни, а з часів „перемиря".

Діри ті, неначе вибиті очи, впиваються у видця і наче говорять:

— Чи ви, люди, подуріли?

І далі:

— Чи не маєте вже иншої роботи, як виколювати очи українським буквам? А що було би, якби такасама доля стрінула мою посестру-таблицю на латинській катедрі?...

• • •

І мимоволі нагадав я собі слова учителя Правди й ворога ненависти:

— Господи, прости їм, бо не знають, що роблять!

•

А очи-діри далі будуть нагадувати видцям ту шалену національну ненависть, яку так ширять божевільні праві й ліві „патріотичні" круги „польського" Львова...